

צ'בזטי מזהר"ן

תנינא

דף כו: כו.

עם

ביאור חברותא

ללימוד בעיון

תורה מזו

אמר שהמתמיד בלימוד ספרו יהיה נעשה איש כשר באמת
ובעל מה גדול כי יש בה עמקות נוראה שאין בשום ספר

(ה"מ שמו שמה)

תורה אור
שמות יתרו יח (א) וישמע
יתרו כהן מדין חתן משה את
כל אשר צשה אלהים למשה
וליתן אל עמו כי הוציא יקח
את ישראל מצרים.

מאד ולא התחיל כלל ליכנס לשערי הקדושה. כי רואה עצמו שהוא מלא עדיין עוביות וגשמויות והרהורים ובלבולים גדולים, וכל מה שהוא רוצה לעשות בעבודת ה' איזה דבר שבקדושה אין מניחין אותו. ונדמה לו כאלו אין הש"י מסתכל עליו כלל ואין רוצה כלל בעבודתו, מחמת שהוא רואה שהוא צועק בכל פעם ומתחנן ומתנפל לפניו ית' שיעורוהו בעבודתו ואעפ"כ עדיין הוא רחוק מאד, מאד ע"כ נדמה לו כאלו אין הש"י מסתכל עליו כלל ואין פונה אליו כלל, כי הוא ית' אין רוצה בו כלל. הן על כל אלה וכיוצא בזה, צריך התחזקות גדול לחזק עצמו מאד מאד ולבלי להסתכל על כל זה כלל. כי באמת כל ההתרחקות הוא רק כולו התקרבות כנ"ל. וכל הנ"ל עבר על כל הצדיקים כאשר שמענו מפייהם בפירוש שנדמה להם שהש"י אין מסתכל ופונה אליהם כלל מחמת שראו שזה זמן רב שהם מבקשים ויגיעים ועושים ועובדים עבודת הש"י ועדיין הם רחוקים מאד מאד, ואלו לא היו מחזקים עצמן מאד לבלי להסתכל על זה, היו נשארים במקומם הראשון ולא היו זוכים למה שזכו. והכלל אהובי אחי חזק ואמין מאד, ואחוז עצמך בכל הכחות לישאר קיים בעבודתך, ואל תחוש ואל תסתכל כלל על כל הנ"ל, או כיוצא בזה. ואם אתה רחוק מאד מאד ממנו ית' ונדמה לך שאתה פוגם בכל שעה ממש נגדו ית', עכ"ז כנגד זה תדע, שאיש כזה שהוא מנושם כ"כ, כל תנועה ותנועה שהוא מנתק עצמו מעט מעט מן גשמויותו ופונה להש"י, היא גדולה ויקרה מאד מאד ואפילו נקודה קטנה מאד שהוא נעתק מגשמויותו אליו יתברך, הוא רץ בזה כמה וכמה אלפים פרסאות בעולמות עליונים, כאשר תבין היטב מן המעשה של הצדיק שהתגבר עליו מאד העצבות וכו' כמובא אצלנו [21]. ועל זה ישמח מאד, ויחזק עצמו בשמחה תמיד, כי עצבות מוזיק מאד מאד [22]. ודע שתיכף כשאתה רוצה ליכנס בעבודתו ית' אזי תיכף היא עבירה גדולה [23] כשיש לו עצבות ח"ו, כי עצבות היא ס"א (זהר נח ע"א) והש"י שונא אותה :

וצריך להיות עקשן גדול בעבודת ה', לבלי להניח את מקומו, דהיינו מעט מקצת עבודתו שהתחיל, אף אם יעבור עליו מה [24]. וזכור דבר זה היטב כי תצטרך לזה מאד כשתתחיל קצת בעבודת ה'. כי צריך עקשנות גדול מאד מאד להיות חזק ואמין לאחוז עצמו לעמוד על עמדו, אף אם מפילין אותו ח"ו בכל פעם. כי לפעמים יש שמפילין אחד מעבודת ה' כידוע [25], אעפ"כ עליו לעשות את שלו, לעשות מה שיוכל בעבודת ה' ואל ינוח עצמו ליפול לגמרי ח"ו. כי כל אלו הנפילות והירידות והבלבולים וכיוצא בזה צריכים בהכרח לעבור בהם קודם שנכנסין בשערי הקדושה, וגם הצדיקים האמתיים עברו בכל זה. ודע שיש אחד שכבר הוא אצל הפתח של הקדושה והוא חוזר לאחוריו מחמת הביבלולים הנ"ל, או שאזי כשהוא סמוך אצל הפתח, אז

והלך לבטח עד שעבר על כולם. [26] ומוזה יבין המשכיל הנמשל מאליו על כל המניעות וההסתרות ופיתוים שהם בחי' חומות שיש על אוצר של יראת שמים [27] שבאמת אינם כלום. והעיקר לב חזק ואמין ואז אין לו שום מניעה ובפרט המניעות בגשמויות כגון מחמת ממון או שמונע אותו ובניו והותנו או אביו ואמו וכו' וכיוצא, הם כולם במילים ומבוטלים למי שלבו חזק ואמין להש"י. וגם אפי' גבורה של הגיבורים הוא רק מהחזק ואמין הלב [28] שיש לו לב חזק ביותר לרוץ בקשרי המלחמה כמובא בספרים [29]:

מזה [30] סכנה גדולה לומר תורה, וצריך לזה יגיעה גדולה ואומנות יתירה שיוכל לשקול בפלס דבריו באופן שלא ישמע כ"א וא' מהשומעין כי אם מה שצריך לו לא יותר [31]. ואעפ"י שהכל שומעין כל התורה שאומר, עכ"ז לא ישמע כ"א רק מה שצריך לבד. וכמובא על פ' [32] וישמע יתרו, והלא כל העולם שמעו אלא יתרו שמע וכו' (וזהו יתרו סח) כי רק שמיעת יתרו נחשב לשמיעה שנכנס באזניו ושמיעת כל העולם אינו נחשב שמיעה כלל [33]. ומו שאינו יכול לומר תורה בבחי' זו אסור לו לומר תורה. כי כ"א וא' כשבא אל הצדיק לשמוע תורה בא עמו גם הרע שלו דהיינו הקליפות הנכראים ע"י עבירות ח"ו, והם הדוחקים את העולם ועושים בלבול ודוחק גדול בשעת אמירת התורה, כי הרע הנ"ל של כ"א רוצה לבלבל. וזה שארז"ל (ברכות ו). האי דוחקא דכלה מינייהו [34], היינו מהרע של כ"א וא' שהם הקליפות כנ"ל. ואלו הקליפות רוצים ג"כ לינק את התורה ויניקתם הוא רק מהמתרות דהיינו מה שא' שומע יותר ולמעלה ממוחו והבנתו זה בחי' מותרות ומשם יניקתם וזה בחי' רוי תורה שנמסר להיצונים [35] כי יניקתם רק מבחי' רוי תורה דהיינו ממה שהוא למעלה ממוח האדם כל אחד לפי הבנתו. על כן צריך החכם האומר תורה שיהי' לו אומנות הנ"ל שלא ישמע שום אחד מהשומעין מה שאינו לפי מוחו והבנתו שאינו שייך לו כנ"ל, כדי שלא ליתן להם יניקה ח"ו [36]. ודע שיש קליפה דקה שסמוכה להקדושה שזאת הקליפה הדקה יכולה לינק אפי' מגוף התורה בעצמה אפי' אם אין בה מותרות. והתיקון לזה כשמדברים מישועת ישראל שאז בורחת אותו הקליפה הדקה [37]. וזה בחי' מה שארז"ל (זבחים קטז) שיתרו בא והלך לו קודם מתן תורה, כי יתרו הוא בחי' הקליפה הדקה שבורחת כששומעת ישועת ישראל [38]: והצדיק האמת יש לו אימה גדולה כשאומר תורה יותר מאימת ר"ה ויה"כ [39].

מזה [40] כשאדם נכנס בעבודת ה' אזי הדרך שמראין לו התרחקות. ונדמה לו שמרחיקין אותו מלמעלה ואין מניחין אותו כלל ליכנס לעבודת ה'. ובאמת כל ההתרחקות הוא רק כולו התקרבות. וצריך התחזקות גדול מאד מאד לבלי ליפול בדעתו ח"ו כשרואה שעוברים כמה וכמה ימים ושנים שהוא מתייגע ביגיעות גדולות בשביל עבודתו ה' ועדיין הוא רחוק

^א ראה אמונה בדיעה רוחנית אות ז' ה' למה צריך חומות

^ב חיי מוהר"ן רצד רצה

^ג הכוונה לפסקי מחוק הגוף לכל בו תלוי הגבורה וזה שאמרו גביר כלמי לע"פ שיש חזקים ממנו אלא שהוא לא ילא מלאך אלא ענין ע"ז לוח"ס סימן א' א. וזהו אחיזה גביר הטובש את יצרו להיטו הטובש את פחד ליבו כי הלא הוא כלל

^ד * עיין לעיל תורה רמט ותורה מג תנינא ועיין טור א"ה סימן א'

^ה בתקפא נרשם כאן בסעות סימן נ'

^ו לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו.

^ז עיין לעיל תורה ס' אות ז' ותורה קלד ותורה נט (אות ה' ד"ה וכל זה). ועיין שער מאמרי רשב"י משפטים דף ק: שצדיק שנשמתו מבחי' אור המקיף יכול לומר סודות שרק הראוי יבין, הובא בנן יהודיע בבורות נז:

^ח שמו"ת ית' א'

^ט עיין ספר המדות ערך לימוד ח"ב אות א עם נתבטל רצון התלמיד מפני רצון הרב או נתבטל הרגשותיו סימן ששמוע. ע"ש. והרמז לזה שציון שם שמות רבה כט' ד' (ובביאור בספר המדות המבואר)

^י פרש"י - פעמים שבני אדם יושבים ורוחים ביום השבת שבאין לשמוע דרשה, ודומה להם כיושבים הדוקים.

^{יא} עיין זוהר פנחס רמד. ואיראד וזטא זוהר האזינו רצד: ופע"ח הצות פ"ג. ובאר היטב סוף הלכות תענית. בחורבן הבית נמסרו רוי התורה להיצונים, בית עולמים (לרבי יצחק חבר) על האיראד רבא זוהר נשא דף קכח. ד"ה ר"ש פתח.

^{יב} ועיין ספר המדות לימוד ח"ב אות י' שעי' שאינו שומע אלא השייך לנשמתו ע"ז בורחת הקליפה, ע"ש.

^{יג} עיין ספר המדות הנ"ל ובמ"מ ציון לשמות רבה פרשה כט פסקא ה'

^{יד} לע"פ עכ"ל נגלל שמוע וקועות ושלאל משה רבנו סיפר לו יקועות מסוג אחר. והעבר ככ לע"פ שהיו רק לאלו ולא שמוע כמובא בפסחים כהן שמוע יח כו.

^{טו} עוד עיין גם לעיל תורה קלד (קס מנכר מהפנס שפנסם הרב וכלן על יניקה החילונים)

¹⁶ בתקפא נרשם כאן בסעות סימן נא

¹⁷ לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו. ועיין מכתבי מוהר"ת אות יא (יב) ובגלל טעות הג"ל נרשם שם סימן נא נב במקום טח מט) שתורה זו ושל אחריה נקראו בין קצת א"ש אגרת כי נכתבו כמו איגרת הנכתב להבירו ותלמידו ואין אתה צריך איגרת טובה יותר מהם.

¹⁸ מותרצו - מאד

¹⁹ בתולד - עבודת

²⁰ בתולד ומותרצו - היטב

²¹ הסיפור בסוף ספורי מעשיות, ועיין חיי מוהר"ן סימן סה ולעיל תורה צב בהערה שם

²² עיין שיעור הר"ן קטט ולעיל תורה כג אות ה' ותורה כד תנינא ומאר ושמש פרשת נח (ד"ה ועוד בפסקו)

²³ ועיין חת"ס תורת משה עה"ח כי תצא (דף מב. ד"ה כ) שהעצלות והעצבות בזה הוא עונן פלילי

²⁴ עיין שיש"ק ח"א קפא

²⁵ או לנסותו אם יתחזק או להורות תשובה לרבים עיין ע"ז ד' סוף ע"ב ועיין לקמן מעשה בבעש"ט על הים בבורד המלך עה"פ גרשוני היום מהסתפה בנהלת ה' כמבואר בשיש"ק ח"ב רפד וח"ו תקלו (מה שכתב שם על דול ל"ע כי בכתובות ק: ובמלכים מובא רק שגדשוה מהלחך וזה נחשב בעינו כע"ז כי הלא כחול' כמי שאין לו אלוה) וגם לנדיבו היה נסיון רמזו בחזרה לנו גם עיין ח"מ סי' קמה וסימן רלג ובשכמי הר"ן טז)

מאמר מסירת נפש יש ליהודי בכל שעה

מספה"ק ליקוטי מוהר"ן תנינא

זמן ומקום אמירת התורה
לא ידוע.

פתיחה

רבנו מבאר שכל עבודת ה' צריכה להיות במסירות נפש, ומבאר שהמניעות שיש לאדם על זה הן מניעות המח, שליבו עקום מהאמונה בחשיבות הדבר, ומוחו עקום בדמיון שהמניעות שלו הם למעלה מכוחו.

שיחות

חיי מוהר"ן אות תקצ (קמו) – פעם אחת היה קובל איש אחד לפניו זכרוננו לברכה איך שקשה לו מאד להתפלל, כי המחשבות זרות מבלבלין אותו מאד. השיב לו רבנו זכרוננו לברכה מקבלין זאת לכפרת עון, (נעמט מען דאס אהן פאר אכפרת עון) וחיף קצת. וקצת היה נראה פנתו בזה, כי הלא באמת אלו המחשבות הם בעצמם עונות, ועל פן חיף קצת. אף אף על פי כן בודאי כל דבריו אמת וצדק, כי על כל פנים בזה שאין מהרהר אחריו יתברר חס ושלום, ויודע שבודאי השם יתברך רוצה לקרבו ולקבל תפלתו רק שעונותיו גרמו לו כל אלו המחשבות הבאין לבלבלו, ויש לו צער מזה ובורח מהם בכל כחו, יכול להיות בודאי שזה בעצמו נחשב לו לכפרת עון, עד שאם היה זוכה להתנהג בזה בתמימות ובאמת פראוי (כי אי אפשר לבאר זאת בכתב) כבר היו עונותיו נמחלין על ידי זה בעצמו, ואז ממילא היו מסתלקין ממנו כל המחשבות זרות. וכעין שאמרנו רבותינו זכרונם לברכה, העובר עברה ומתבייש בה מוחלין לו וכו' ועין בליקוטי תנינא סימן מ"ו ובהשיחות שמה שגלחמין עם המחשבות זרות בשעת התפלה להכניע אותם, או על כל פנים לברח מהם, הוא בחינת פי עליף הרגנו כל היום, בחינת מסירת נפש ובהינתן קרבנות וכו'. וכבר מבאר הרבה בדבריו זכרוננו לברכה מענינים אלו: איש אחד מאנשי שלומנו היה בפטע רבירג. והיה כותב לו זכרוננו לברכה משם מכתבים הרבה באשר שיש לו צער גדול מזה שבזרק לשם, כי כמה פעמים שמעו ממנו זכרוננו לברכה ששם במקום זה הנ"ל קשה מאד להתחזק בעבודתו יתברך, כי הוא מקום מספן מאד. ופעם אחת ספר רבנו זכרוננו לברכה מזה ואמר בזה הלשון (דאס וואס ער האט מורא און ציטערט טאמער חס ושלום וועט ער זיך ניט דער האלטן. האט דאס דער האלט אים). דבר זה בעצמו שהוא מתירא וחרד כל כך שמא מחמת וקמת המקום לא יוכל לעמוד במדרגתו, דבר זה בעצמו מעמיד ומחזק אותו לעמוד על עמדו, ולבלי לפלל ממדרגתו:

חיי מוהר"ן אות תקצח (קנה) – פעם אחת עמדנו לפניו והגיע זמן סעדת הלילה והיה רוצה לאכול עמנו יחד ואני לא התפללתי ערבית עדין, והתחלתי להשמיט ממנו ומן העולם שעמדו לפניו כדי לילך ולהתפלל ערבית. והוא זכרוננו לברכה ראה זאת ושאל מה זאת והשיבו לו כי לא התפלל ערבית עדין. ענה ואמר איך אנו יכולין להמתין עליו עד שיתפלל, כי מי יודע מה יהיה נעשה ממנו על ידי התפלה, כי תפלה צריכה להתפלל במסירת נפש. ואם כן מי יודע מה יהיה נעשה ממנו. והבן הדברים כי כך צריכה באמת להתפלל במסירת נפש בזה ובכבוד בזה עד שיוכל להיות שיהיה נעשה ממנו ענין אחר לגמרי על ידי התפלה:

עונג שבת לרבי אפרימעל קראקובסקי – הנה יש לדקדק על מה שאמר יעקב אבינו להרועים לא עת האסוף וכו' השקו הצאן וכו' הלא הי' לו להבין הסיבה שאין יכולין עד יאספו וכו', כי כתיב מקודם והאבן גדולה וכו' ונאספו, אך י"ל דיעקב אבינו אמר להם בל יתעצלו ובל יתיאשו עצמן שאין יכולין, רק יתאזרו חיל ויתגברו אולי יוכלו לגלול האבן בדברי רבינו ז"ל, כי אין שום יאוש בעולם, כלל וכו'. כי האבן גדולה מרומז על היצירה, שנקרא אבן בידוע, וכתוב לב האבן, יעיי"ש בדברי רבינו ז"ל בליקוטי תנינא סימן מ"ו מה שמספרים בשם הבעש"ט וצוק"ל משל שמלך א' הניח אוצר גדול במקום א', וסבב באחיות עינים כמה וכמה חומות סביב האוצר, וכשבאו בני אדם לאלו החומות נדמה להם שהם חומות ממש וקשה לשברם וכו', עד שבא הבן מלך אמר אני יודע שכל החומות הם רק באחיות עינים וכו', והלך לבטח וכו', והעיקר לב חזק ואמיץ ואז אין לו שום מניעה וכו', וגם אפילו הגבורה של הגיבורים הוא רק מחוזק ואומץ הלב וכו' יעיי"ש. ובוזה מיושב מה שכתוב עודנו מדבר עמם ורחל וכו', מה הוא שדבר עמם? הלא הם השיבו לו "לא נוכל עד אשר יאספו", ומה היה לו לדבר עמם עוד? אך י"ל שהוא דבר עמם עוד, לאחר תשובתם שאינם יכולים, עכ"ז אין להתייאש עצמם שאין יכולין, רק להתגבר בלב חזק ולילך לגלול האבן אולי יכלו, וזאת היה מדבר עמם, ואמר הכתוב "עודנו מדבר עמם ורחל באה וכו' ויגש יעקב ויגל את האבן", ורמז בזה שיוכל כל אדם להתגבר ולגול את האבן. יה"ר שנוכה להתגבר כנגד היצירה ויקיים בנו הכתוב והסירותי את לב האבן וכו'.

ליקוטי הלכות

עליך הורגנו – או"ח בהמ"ז ד' כ' – וזה, כי עזה כמות אהבה קשה כשאל קנאה. אהבה הוא בחינת רצון וחשק והשתוקקות לה' יתברך שעל ידי זה עקר ההתגברות על הסטרא אחרא שהוא סטרא דמתא שמשם כל המונעים מן הקדושה וכפי שהסטרא אחרא שהיא כלל המונעים מתגברת נגד האדם, כמו כן צריך שיהיה להאדם אהבה והשתוקקות ורצון חזק לה' יתברך ולהביר שבקדושה שרוצה לעשות כי החשק שהוא בחינת אהבה צריך שיהיה כפי המניעה כנ"ל. וזהו, כי עזה כמות אהבה, קשה כשאל קנאה. שהאהבה והשתוקקות לה' יתברך ולעבודתו היא עזה וחזקה בעקשנות גדול כמות, הינו כמו התגברות המניעות שהם בחינת מות וסטרא אחרא, כי כל המניעות נמשכין משם, הינו כפי המניעה פן האהבה והחשק עז וחזק. והיו קשה כשאל קנאה. כפי השאל שהיא הסטרא אחרא שמפלת את האדם חס ושלום לשאל תחתיות. ואם האדם לא זכה לעמוד כנגדה ונפל למקום שנפל. אפלו אם נפל לשאל תחתיות חס ושלום, לסטרא דמתא חס ושלום. ואין כח בידו לצאת משם. אם אף על פי כן הוא עקשן בדעתו, דהינו שהוא

עקשן בהרצון שאף על פי כן אינו מניח את הרצון לעולם וכוסף בכל פעם יותר לה' יתברך. וכל מה שמפליץ אותו חס ושלום יותר. הוא כוסף לה' יתברך ולעבודתו ברצון חזק יותר. כי הרצון הוא בידו בודאי לכסף על כל פנים ברצון חזק לה' יתברך. ואזי אם הוא עקשן גדול ברצון יש לה' יתברך התפארות גדול מזה, כי עקר ההתפארות הוא העזות והעקשנות של הרצון. ועל ידי זה זכה בודאי סוף כל סוף לפעל מה שהוא רוצה להתקרב לה' יתברך. וזהו, שימני כחותם וכו'. הינו תפליץ והתפארות מה שה' יתברך מתפאר עם ישראל, כי עזה כמות אהבה קשה כשאל קנאה אוהבין את ה' יתברך בחשק נמרץ ורצון חזק ואנו מקנאין קנאת ה' צבאות להגביר ולגלות האמת ולהכניע השקר אפלו בעמק הגלות הזה שהתגברה עלינו מאד מות ושאול רחמנא לילך, דהיינו הסטרא אחרא, כי כפי התגברותם בן האהבה והרצון חזק כנ"ל. וכמו שכתוב, כי דכיתנו במקום תנים ותכס עלינו בצלמות אם שכחנו שם אלקינו ונפרש בפנינו לאל זר וכו' כי הוא יודע תעלמות לב כי עליך הרגנו כל היום וכו'. שהו נאמר על היגיעות שמתיגעין בשביל התפלה או שאר דברים שבקדשה שאף על פי שעדין אינו זוכה להתפלל כראוי ולפעל מה שהוא רוצה, אף על פי כן היגיעה לבד מה שמשתוקק לזה ומתיגע בשביל זה, זה בעצמו הוא בחינת קרבנות, בחינת כי עליך הרגנו כל היום, כמבאר כל זה בדברי רבנו זכרוננו לברכה.

מניעות - או"ח שבת ז' עה - וכן בשמדרים עם האדם לנכח ואומרים לו אתה או לך. עקר הכוונה על הנשמה שהוא עצם האדם פירו. וזהו שמוהרת התורה את האדם, לך לך שחלף לך לעצמך. הינו למקור נשמתך שכל הלוכה ונסיעתך וכל דרכיך בזה העולם, בכלם תכונ לילך לך בעצמך הינו למקור נשמתך שהו עקר עצם האדם שמדברים עמו כנ"ל, וזהו מארצה, מארצה דיקא. הינו מתוך ארציות וגשמיות שלך לאיזה ארציות וגשמיות שירדת לשם שגדמה לך ששקשה לצאת משם. אף על פי כן אתה צריך להתגבר לילך מתוך ארצה דיקא לילך לך לנשמתך וכו' כנ"ל. וזהו וממולדתך איה שנוולדת באיזה גשמיות שנוולדת אף על פי שגם זה מונע גדול, כמו שאמר דוד, הן געון חוללתי וכו' אף על פי כן אתה מוכר לילך ממולדתך דיקא לילך לך דיקא כנ"ל. ומבית אביך שהם המשפחה והשכנים וקרובי ומיודעי שמגדל ביניהם, שגם מהם יש כמות וכמה מניעות לעבודת השם יתברך שמונעים בכמה דרכים, לפעמים בגשמיות ולפעמים על ידי דעותיהם וסברותיהם ההפוכות מן האמת, מפלם אתה צריך לצאת וליילך לך לנשמתך כנ"ל, כי אתה צריך להאמין שבודאי אין הקדוש ברוך הוא בא בטרוניא עם בריותיו, ובודאי יש לך פח לעמוד בכל זה כמו שכתב אדמו"ר ז"ל (בסימן מט בלקוטי תנינא) שאין הקדוש ברוך הוא שולח להאדם מניעות שלא יוכל לעמוד בהם וכו'. וזהו אל הארץ אשר ארץ, שהוא ארץ ישראל שהוא כלליות הקדשה, ששם הבית המקדש ששם מקור כל הנשמות, שעל זה מזהירו לך לך לנשמתך כנ"ל. וזה שפרש רש"י ולא גלה לו הארץ מיד כדי לחבכה בעיניו ולתת לו שחר על כל דבור ודבור. הינו כי זה עקר הנסיון של האדם מה שאין השם יתברך מראה להאדם מיד בעת הנסיון מה שיזכה אם יעמוד בזה הנסיון והצרות.

מניעת המוח - יו"ד ערלה ה' ח' - והפץ עדין כבוד של העולם הזה ונופל בגאות וגסות הרוח. ועל ידי זה אינו יכול להתקרב אל האמת שלא ילעיגו עליו בני אדם. ויהיה נחשב בעיניהם כשוטה וכמשגע. בפרט עתה בעונותינו הרבים שנתקם ותשלף אמת ארצה וסר מרע משתולל והכבוד נהפך לזרים ויראי חטא נמאסין וכו' אבל מי שמשים אל לבו כאב מעשיו אשר לא טובים ומרגיש שפלותו באמת. בודאי יביר האמת לאמתו וישבר כל המניעות שבעולם ויתקרב אל האמת במקום שהוא. ועל כן נקראת הגאון מותרות, כמו שכתוב במואב, על כן יתרה עשה וכו' על שהתגאה, כמו שכתוב, שמענו גאון מואב גא מאד וכו' גאותו וגאונו וכו'. וכתוב, ומשלם על יתר עשה גאון. כי גאון הוא בחינת מותרות ממש בחינת עבודת זרה, בחינת קיא צואה שהוא מותרות ופסלת הגוף בחינת בגדים צואים הנ"ל שעקר התגברותם למנע מהאמת הוא על ידי גאות כנ"ל. וכבר מבאר בדבריו זכרוננו לברכה שעקר כל המניעות הם מניעות המוח, כמו שמבאר (בסימן מט לקוטי תנינא) הינו על ידי שנתערב דעתו ונוטה מן האמת ואינו רוצה לשום אל לבו האמת לאמתו כי על ידי כל עברה ופגם הוא פוגם באותיות התורה שמשם שרש נפשו, כי על ידי העברה והפגם הוא מתרחק ונפסק חס ושלום מהאמת שפגם בו. ואז מצטרפין אצלו אותיות התורה בצרופים אחרים להפך מן האמת בבחינת לא זכה נעשית לו התורה סם מות, כמו שאמר רבותינו זכרונם לברכה על פסוק ושמתם וכו'. ומשם נמשכין כל המחשבות רעות והסברות הפוכות המתעים את הרבה מדרך האמת לאמתו, כמו שכתוב, המהפכים ארחות ישר וכו'. וכתוב, הוי האמרים לרע טוב ולטוב רע וכו'. וכל זה בא על ידי גאות שנמשך על ידי הבגדים הצואים שמשם כל המניעות כנ"ל, כי על ידי גאות חקמתו מסתלקת ממנו, כמו שאמר רבותינו זכרונם לברכה, הינו שנסתלק ממנו חכמות התורה האמתיות ונוטה לסברות ההפוכות מן האמת.

גבורת הלב - או"ח ברכת הריח ד' א' - ולכאורה תמוה הדבר מאד הלא עברה גוררת עברה וכל מה שעובר עברה יותר הוא נופל בידי הסטרא אחרא יותר ומאין בא שלבסוף יתגבר נגד הסטרא אחרא ויחזר בתשובה אף הוא על פי הנ"ל כי באמת בכל אהד מישראל יש נשמה יקרה שיש לה פח גדול לעמד כנגד היצר הרע ויחולותיו כי אם לא היה פח באדם לעמד כנגד היצר הרע לא היה הקדוש ברוך הוא נותן לו יצר הרע כזה, כי אין הקדוש ברוך הוא בא בטרוניא עם בריותיו וכמו שאמר רבנו לברכה שאין מי שידיה לו מניעות שלא יוכל לעמד בהם וכמו שכתוב, ואליף תשוקתו ואתה תמשל בו. אם תרצה תתגבר עליו, עין שם בפרוש רש"י. על כן צריכין לדעת ולהאמין שבודאי כל אהד ואהד מיישראל אפלו הפחות שפפחותים הוא בעל פח גדול לעמד כנגד היצר הרע שלו. ועקר כל החטאים והתאוות שהאדם נלכד בהם חס ושלום, היא רק מחמת שטות שאינו יודע מכוחו וכו'.

הקדמה

בכמה תורות רבנו מזכיר מסירת נפש/י, אבל בתורה זו נראה שזה עיקר המסר, דהיינו שכל עבודת ה' של כל אחד מישראל צריכה להיות במסירת נפש, וזה שפתח את התורה בכך שמסירת נפש יש לכל אחד מישראל

² תורה טו יש שני בחינות תורה: יש בחינת נגלה ובחינת נסתר; אכל לבחינת נסתר אינו זוכה אלא לעתיד לבוא, אכל בזה העולם זוכה לבחינת נסתר על ידי תפלה במסירת נפש, ולתפלה זוכה על ידי תורה שבנגלה. עוד שם אות ה' - ואמר חקמינו, זכרונם לברכה (ערויבין כב.): 'מי שמשחיר פניו בעורב ומי שנעשה אכזרי על בניו בעורב', הינו שמתפלל בלי שום פונת תועלת עצמו, ואינו חושב לכלום את עצמו, ונתבטל כל עצמותו וגשמיותו, ונתבטל באלו אינו בעולם, כמו שכתוב (תהלים מ"ד): 'כי עליך הרגנו כל היום'. ועיין סוף תורה פ' אם היו רוצים להעבירו על דת לגמרי, חס ושלום, בודאי היה מוסר נפשו על קדוש השם. כי על זה מרצה אפלו פושעי ישראל למות על קדוש השם ולא לעבר על דת, חס ושלום, כאשר ראינו בחוש פעמים אין מספר וכו'ל. ותכף כשיזכיר את עצמו שרוצה למסר נפשו על קדוש השם, על ידי זה יתעורר בחינת שלום, בחינת יוסף, שהוא בחינת התחברות המוח והדבור כנ"ל, ועל כן על ידי זה יוכל להתפלל ולקשר המחשבה אל הדבור וכו'ל: וכן שמעתי מפיו הקדוש שאמר זאת בתוך שיחתו הקדושה לברך פשוט שצריכין להתפלל במסירת נפש: וראה בזה לק"ע קדושה ג'. ובתורה רנב - כשיש אהדות בין הצדיקים, אין הצדקה מוקת פי על פי הטבע בשנותינו צדקה נחסר מאתו מה שנתן, אכל על ידי האהדות שבין הצדיקים יוכל לתן צדקה ולא יחסר כלל, וכן על ידי זה יכולים שיהיה להאדם מסירת נפש באמת, ואף על פי כן לא יזיק לו וישאר בחיים: ובתורה רס מבאר שהשם הוא הנפש ויש צדיק גדול שמוסר שמו לחרפה ובזיון ונחשב

בכל יום ובכל שעה, אע"פ שמביא ג' דוגמאות דהיינו צדקה/ו ותפלה ונסיעה לצדיק, אבל כתב וכל כיוצא בזה, משמע שעיקר עבודת ה' היא המסירות נפש שבה. ומה שכתב שלכל אחד מישראל יש מסירת נפש הכוונה בכח, וצריך להשתדל מאד להוציא אותה לפועל בכל דבר שעושה, ועל זה כאן רבנו מזרז אותנו שלא להיבהל מהמניעות שיש על העבודה במסירות נפש.

מסירות נפש

מסירת נפש הפשוט הפשוט הוא שאדם מוסר נפשו למיתה ממש, כגון בקדוש ה' מה שאדם מוסר נפשו להריגה כשרוצים להעבירו על דת כמבואר בתורה פ' שכל יהודי אפילו הפשוט שבישראל טבועה בו מידה זו. ויש מסירת נפש בחיים שהיא קשה יותר לסבול, כגון שמוסר את שמו הטוב לחרפה ובזיון כמבואר בתורה רס. אבל כאן מדבר רבנו ממסירת נפש דהיינו מה שאדם מוסר חלקי חיות שלו, דהיינו מסירת נפש חלקית שלא מוסר כל חייו, ולא כל חיותו, אלא חלק מחיותו. וכמו שמצינו בשבת עה. שהפוצע את החי חייב משום נטילת נשמה. כאן מביא רבנו דוגמא מאדם שמוסר נפשו להתפרנס, כגון אדם שלפרנסתו עוסק במלאכה שמסכנת אותו, כגון לטפס באילן גבוה לקטוף פירות והוא בסכנה שיפול וימות או יפצע, נמצא שהחליף סכנת מוות בממון, או כגון עבודה שמתאמץ בה מאד, ומאבד בה כוחו דהיינו חיותו, נמצא שחלק מחיותו החליף בממון, וכשנותן ממנו לצדקה נתן חלק חיותו ממש לחברו העני. נמצא מסר נפשו ממש. וכיוצא בזה כל דבר שעשה בסכנת נפשות לקיים מצווה, נמצא מסר נפשו לכבודו ית'. והיא מסירות נפש המצויה לאדם בכל שעה. עוד מביא רבנו לדוגמא מסירות נפש בתפילה, מה שאדם בכל כוחו מתאמץ לכוון בתפילה, לא מבעי צדיקים שממש גמרו בלבם מוטב לי למות ולא להיכשל במחשבה זרה (כמבואר בבבב"ט). שהיא עבודה זרה (כמבואר בתורה קח). אלא גם כל אדם בכל תפלה יש לו חיוב להשתדל בכל כוחו ולהתאמץ שלא תפנה מחשבתו ממנו ית' ומהדבור שמדבר, ומלחמה זו עם המחשבות זרות היא מאמץ גדול אע"פ שהוא בעיקר מאמץ המחשבה הוא מאמץ מעיף ומאבד חיות וכו', לכן נחשב מסירת נפש, והוא מצוי לאדם לפחות בקריאת שמע ג' פעמים ביום ובג' תפילות ביום ובברכת המזון. ובהתבודדות.

המניעות

בענין המניעות שיש לאדם בעבודת ה', אומר רבנו שעיקר המניעות הן מניעות המה. ונראה עומק כוונת רבנו לשני סוגי מניעות: כי תחילה מדבר מבלבולי אמונה, שכדי להתגבר עליהן צריך לצעוק לה' ומבאר שעצם הצעקה היא כבר אמונה, ובוודאי ה' ית' ישמע צעקתו ויאיר לו אמת שתחזק את אמונתו יותר, עד שיתבטלו אצלו כל הקושיות ועקמימות הלב.

אבל יש עוד מניעה מה שאדם מפחד ממלחמה ונבהל מהמניעות כי נדמה לו שהן למעלה מכוחו, ומבאר רבנו שהמניעה הזו היא דמיון וכמשל מלך שעשה חומות של אחיזת עינים סביב אוצר גדול.

נמצא שכל מניעה צריך תחילה לצעוק לה' לזכות לאמונה, כי הדמיון שהמניעה שלו היא למעלה מכוחו היא מבלבולי האמונה שנדמה לו שיש מניעה שהיא לא מה' ית' הטוב ומיטיב.

וכשווכה לאמונה שהכל רק מה' ית' ומאהבתו את ישראל בוודאי עושה לכל אחד רק מניעה שיש בכוחו להתגבר עליה, אזי המניעה השניה היא הפחד ממלחמה ולזה צריך לב אמיץ לא לפחד להיכנס לתוך קשרי המלחמה במסירות נפש ואזי יגלה שאין חומה כלל, אלא חומה של ערפל שרק מרחוק נדמה לחומה.

כך הן כל המניעות וכמבואר בתורה א' שיצה"ר נקרא גלא שבחוש רואים שהוא גדול בשעתו וענק ומאיים להטביע את האדם אבל ברגע קטן הוא מתנפץ כאילו לא היה/ו. וכמו שאמר הס"מ לרב (במעשה ח' מרב ובנו) אחרי שבנו נפטר אם תרצה אהיה בולע אותך, וכעין זה במעשה מחיגר/י, כי כל כוחה של הסט"א היא להתגבר רק על הדמיון של האדם כמבואר שם, ומי שמוכן למסירות נפש לכבודו ית', מיד כשמתחיל למסור נפשו מגלה שאין כלל חומה, ולא שום נזק. ואפילו כשיש לו מניעות מבני המשפחה כגון אשתו ובניו וחונתו או אביו ואמו הכל מתבטל כשליבו חזק ואמיץ לה' ית'. כי באמת כל המניעות הן בגלל דינים שיש על האדם

מסירות נפש ממש כמו מיתה ממש ואפילו יותר. ע"ש. ובתורה עט מבאר עד כמה צריך למסור את הנפש עבור כל אחד מישראל כמש הרבנו ומשמע שם שזה עיקר העבודה שעל ידה מצדו לא יהיה עיכוב משיח.

¹ המסירות נפש שבצדקה נראה שהיא היא המסירות נפש שבפדיון נפש הנזכר בתורה מא ותורה קפ.

² יצה"ר דומה לגל - כי הוא רק רוח סערה מנותק מהחיות האמיתית (כמבואר בתורה ח' אות ג) שכל חיותו רק כונן הלטאה שלשעתו בלבד רוגש מאד ובסמוך מת ומתייבש. ודמי לס"מ בסוף המעשה מרב ובנו שהס"מ שהיה נדמה לסוחר אמר לרב אם תרצה אהיה בולע אותך, אם תרצה דייקא, כי כל כוחו להפחיד בלבד, ורק מי שמתייאש נבלע אצלו. וראה בגמ' ב"ב צא: המתייאש חייב מיתה (שם בברייתא שמחלון וכליון נקראו (פדחה-א-ד-כ) יואש ושרף, שכיון שהתייאשו מהגאולה נתחייבו שריפה) ובתורה א' ע"ש מבואר שהנבהל ממנו ומתייאש נופל בידי האי גלא ונעשה משוגע כולו רוח טטות הרואה רק את הגלוי והחיצוניות בכל דבר, עין רואה ולב חומד, עד שמואס בתבונה וחפץ רק בהתגלות לבו. ובסופו מתנפץ בריקנות ועצבות ויאוש. ונקרא מת בחייו.

³ מעשה ג' מחיגר - ... אמר המלך (השרים) להזקן: איך אתה בא לישב על מקום שלנו? אמר לו: מפני מה הוא מקומך? הוא מקום שלי! אמר לו: אין אתה מתירא ממני? השיב לו: לא! אמר לו: אין אתה מתירא? ופשט עצמו ונעשה גדול מאד עד השמים, ורצה לבלעו. אמר הזקן: אף על פי כן איני מתירא כלל, אך אם אני רוצה, תהיה אתה מתירא ממני. והלך והתפלל קצת, ונעשה עב וענן גדול, והיו רעמים גדולים, והרעם הורג אותם, ונהרגו כל השרי מלוכה שלו שהיו עמו, ולא נשאר כי אם הוא עם האחד שהיה עמו שם בתוך העגול, ובקש אותו שיפסק הרעם, ופסק:

שעדיין לא הוכיח שמגיע לו לזכות באוצר יראת שמים אבל כשמוסר נפשו מתברר שכם מגיע לו ומיד מתבטלים כל המניעות אפילו של בני משפחתו.

וראה תורה קצח¹ שכשמגברים הדינים, אזי כשאדם צועק לה' ה' אומר לו מה תצעק אלי? סע!! במסירות נפש, ותראה שכל המניעות מתבטלות. כמו בני ישראל כשהיו על שפת הים ומצרים מקיפים אותם, אמר הקב"ה למשה רבנו "מה תצעק אלי דבר אל בני ישראל ויסעו" לתוך הים, וכשנכנסו במסירות נפש עד שהגיעו המים לחטם ונדמה שא"א לנשום, וכשבאו מים עד נפש² אזי נעשה הים לחרבה, וכל ישראל עברו וכל חיל מצרים טבעו.

כי כל המניעות הן לניסיון עד כמה האדם באמת רוצה את המלך, כי עיקר עבודת ה' היא המסירות נפש שבה, שרק היא המגלה עד כמה האדם אוהב את הקב"ה, ומוכן למסור כל אשר לו כדי לעשות רצון ה'. כי באמת אין עוד מלבדו כלל והוא ית' נמצא אחרי הבריאה כמו לפני הבריאה ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין, וכל גבולות ומחיצות פרטי כל העולמות כולן הן כמו חומות מים בתוך המים בבחי' ההוא קמצא דלבושיה מניה, כמבואר בספרים הקדושים. אבל זה מתגלה רק למי שמוכן למסור נפשו לכבודו ית'.

עד כאן ההקדמה

תורה מו [י]

מסירת נפש יש לכ"א וא' – לכל אחד ואחד מישראל בכל יום ובכל שעה, כמבואר בכמה מקומות שמסירות נפש היא לא רק כשמוסר עצמו למיתה ממש, אלא גם כשמוסר עצמו למחצה שליש ורביע של מיתה, כגון כשנותן לצדקה ממנו שסיכן עצמו כדי להרויחו, או בתפילה שנלחם בכל כוחו במחשבות זרות עד שכמעט יוצאת נשמתו, כיוצא בזה וגם פחות מזה כיון שאנו בעולם העשייה החשוך ומלא ניסיונות הרי בכל רגע שפונים מהבלי עוה"ז אליו ית' וכ"ש בעצימת עינים מרע ואיפוק הלב מתאוותיו, ההתגברות ומסירת החשק לרע לכבודו ית' גם היא מסירת נפש בכל רגע ממש.

כגון שנותן ממנו לצדקה והממון הוא הנפש [י³] כי אליו הוא נושא את נפשו (דברים כד⁴)/ פרש"י שמוסר נפשו עליו לעלות בכבש גבוה וסיכן עצמו ליפול ולתלות באילן כשעלה עליו (שפת"ח) כמבואר בגמרא⁵. **דהיינו שמוסר נפשו ביגיעות וסכנות קודם שמרויח הממון** כמ"ש (בתפלת ונתנה תוקף) "בנפשו יביא לחמו"⁶, כי גם מלאכות שאין בהן סכנה נפשות גשמיות, יש בהן סכנה רוחנית כי יורד

¹ תורה קצח – כְּשֶׁאָחַד צוֹעֵק לַהֵשֶׁם יִתְפָּרַךְ אוֹמְרִים לוֹ לִסַּע, כְּמוֹ שֶׁתּוֹב (שְׁמוֹת י"ד) "מֵה תִצְעַק אֵלַי דְּבַר אֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּסְעוּ";

² כמבואר בסוטה לו. – אמר לו רבי יהודה לא כך היה מעשה אלא זה אומר אין אני יורד תחילה לים וזה אומר אין אני יורד תחילה לים קפץ נחשון בן עמינדב וירד לים תחילה שנאמר סבבוני בכחש אפרים ובמרמה בית ישראל ויהודה עוד רד עם אל ועליו מפרש בקבלה (תהלים סט ב') הושיעני אלהים כי באו מים עד נפש טבעתי בין מצולה ואין מעמד וגו' (שם טו) אל תשטפני שכולת מים ואל תבלעני מצולה וגו'. באותה שעה היה משה מאריך בתפלה אמר לו הקדוש ברוך הוא ידידי טובעים בים ואתה מאריך בתפלה לפני? אמר לפני רבנו של עולם ומה בידי לעשות? אמר לו "דבר אל בני ישראל ויסעו" "ואתה הרם את מטך ונטה את ירך וגו'".

³ ראה במכילתא בשלח פרשה ה' שכשקפצו בני בנימין לים היו בני יהודה מרגמין אותם באבנים. למה הדבר דומה למלך שצוה לבנו הקטן העמדי בניץ ולבנו הגדול העמדי בג' שעות וכשבא הקטן להעמידו בניץ לא הניחו הגדול שהרי צוה להעמידו בג' שעות. עי"ש ביאור ברכת הנצי"ב שכוונת המדרש שהקב"ה צוה את בנייהודה לנהוג בדרך הטבע את בני בנימין שלא בדרך הטבע, ועל כן גם שחרם היה שבנימין קיבל מקום המקדש למעלה מהטבע ויהודה קבל מלכות בדרך הטבע עי"ש.

⁴ לא ידוע מתי הוכן נאמרה תורה זו

⁵ עיין ספ"ט ע. זימת בנשון, ולעיל תורה סח

⁶ תורה סח – וְזֶה מִחֻמַּת שֶׁהִנְפֵּשׁ בָּאָה מִמְּקוֹם עֲלִיּוֹן, שֶׁהִמְמוֹן בָּא וּמִשְׁתַּלְּשֵׁל וּמִתְהַוֶּה מִשָּׁם. כִּי בְּדַאי הִתְחַלַּת הַמְּקוֹם שֶׁמִּשְׁתַּלְּשֵׁל מִשָּׁם הַמְּמוֹן, הוּא בְּדַאי בְּחִינַת קְדוּשָׁה וְשִׁפְעַת קְדוּשָׁה. וְאַחַר כֵּן נִתְגַּשֵּׁשׁ לְמִשְׁה, כְּדֶרֶךְ הַהִשְׁתַּלְּשֻׁלוֹת, וְנִתְהַוֶּה מִמּוֹן. וְעַל כֵּן הִנְפֵּשׁ תְּאֵבָה לְמִמּוֹן, מִחֻמַּת שֶׁהִנְפֵּשׁ בָּאָה מִמְּקוֹם שֶׁהִמְמוֹן בָּא מִשָּׁם.

⁷ דברים פרק כד (יד) לא תעשק שכיר עני ואביון מאחיק או מגרף אשר בארץך בשעריך: (טו) ב'ימו תתן שכרו ולא תבוא עליו השמש כי עני הוא ואליו הוא נשוא את נפשו ולא יקרא עליו אל ידוד והיה כך חטא:

רש"י (טו) ואליו הוא נושא את נפשו – אל השכר הזה הוא נושא את נפשו למות עלה בכבש ונתלה באילן:

⁸ אליהו מזרחי (טו) ואליו הוא נושא את נפשו אל השכר הזה הוא נושא את נפשו למות. עלה בכבש ונתלה באילן. וכך שנו בספרי, ומייתי לה בפרק המקבל, (ב"מ קיב) "ואליו הוא נושא את נפשו למה זה עלה בכבש ונתלה באילן ומסר את נפשו למות, לא שתתן לו שכרו בו ביום". ופירש רש"י, "בל עצמו, שהוא מוסר נפשו עליו, לעלות בכבש גבוה, וסיכן עצמו ליפול. וליתלות באילן כשעלה עליו".

⁹ בבא מציעא דף קיב. ואליו הוא נושא את נפשו מפני מה עלה זה בכבש ונתלה באילן ומסר את עצמו למיתה לא על שכרו דבר אחר ואליו הוא נושא את נפשו כל הכובש שכר שכיר כאילו נוטל נפשו.

¹⁰ עיין כלי יקר ויקרא א' ב' – שהמקריב בהמתו כאילו הקריב נפשו כי ממנו של אדם כנפשו דמי כי כנפשו יביא לחמו, וכמ"ש (דברים כד. כו) כי נפש הוא חובל. וכתוב (משלי כב. כג) וקבע את קובעייהם נפש. ומקצת נפש ככולו. עכ"ל.

לקליפות לברר ניצוצות כמבואר בלק"ה/י' ואח"כ נוטל הממון ונותנו בשביל הש"י נמצא מוסר נפשו.

וכן בתפילה איתא בזוהר הקדוש במדרש הנעלם (חיי שרה ד' קכד ע"ב [ט"ו]/[ט"ז]) שהיא בחי' כי עליך הורגנו כל היום וכו' [י"ז]/[י"ח] היינו מסירת נפש [ט"ז]/[י"ח] שם בזוהר שלכל צדיק שעוסק בתורה יש

וכמבואר בשבת ע. – חילוק מלאכות מנלן אמר שמואל אמר קרא מחלליה מות יומת התורה רבתה מיתות הרבה על חילול אחד האי במזיד כתיב אם אינו ענין למזיד דכתיב כל העושה מלאכה יומת תנהו ענין לשוגג ומאי יומת יומת בממון. וביאר רבנו חננאל – כתיב מות יומת, מיתות הרבה, נמצאו בחילול שבת אחת מיתות הרבה. ומאי יניחו? חטאות, והכי קאמר יומת בממון כלומר יתן חטאות הרבה.

י' עיין לק"ה שכירות פועלים הלכה א אות ד) וזה שפרש רש"י, ואליו הוא נשא את נפשו, מה ראה זה לתלות באילן וכו', הינו שמסר נפשו בשביל השכירות. ולכאורה קשה, וכי כל הפועלים מוסרים נפשם, כי רב מלאכות אין בהם מסירת נפש ואף על פי כן עובדים על לא תלין אף באמת אפלו בכל המלאכות שאין בהם מסירת נפש וספגה בגשמיות, עם כל זה הוא בבחינת ספגה ומסירת נפש ממש, כי זה הפועל העובד מלאכה הוא צריך לירד לעמק העשייה לברר משם הניצוצות, כי אלו הניצוצות שמתבררין על ידי עשיית מלאכה הם נסתרים ונעלמים מאד בעמקי העשייה ועל כן צריך יגיעה גדולה ואמנות ופעולה בידיים לעשות מלאכת חרש כדי להעלות הניצוצות שיש שם. כי המלאכה היא בחינת בריאה חרשה ממש, כי מתחלה אף שהיה הדבר נברא לא היה בתקונו ולא נתתקן ולא נגמר בריאותו עד עתה על ידי אמנותו ועל כן הוא עבודה קשה ויגיעה גדולה כי צריך לירד לעמק העשייה לגמר ולהשלים העשייה על ידי מעשי ידיו ויגיע כפיו ממש ועל כן הוא בבחינת מסירת נפש ממש כי הוא ספגה גדולה מאחר שירד לעמק העשייה ששם סטרא דמוחא וכשירד לשם הוא בבחינת הסתלקות הנפש אף זאת הירידה הוא צריך עליה כדי לעלות ולברר משם הניצוצות ועל כן תכף שזוכה להשלים פעלתו ולצאת משם צריך תכף ומיד להחזיר לו נפשו, דהינו הממון של שוכר פעלתו שהוא שרש הנפש שהוא שלמות נפשו כנ"ל. וזה שפרש רש"י, ואליו הוא נשא את נפשו מה ראה זה וכו', כי הוא בבחינת ספגה ומסירת נפש ממש כנ"ל. וזה שהקפידה התורה על פעלת שכיר לתת ביומו ועובר על כפמה לאוין ועשה. ולא הקפידה כל כך על שאר ממון שמגיע לאדם מחברו שלא יעבר יומו, כי עקר קפידא על פעלת שכיר שהוא שלמות הנפש ביותר על ידי מלאכה כנ"ל והגיע לו על ידי מסירת נפש כנ"ל, ועל כן היה צריך להיות נשכר לחברו שהוא בעבד שהוא ירידה גדולה והכל בשביל הממון שהוא עלית וברור הניצוצות ושלמות הנפש כנ"ל ועל כן צריך לתת ביומו כנ"ל. כי אפלו ממון שמשתכר במשאו ומתן אף שהוא גם כן בחינת ברור עם כל זה לא נשכר לעבד ולא ירד לעשייה כל כך רק שהוא ברור דבר שנעשה כבר שמכרו מזה לזה ויצא ומכר מרשות לרשות. אבל הפועל שנשכר בעבד ועושה מלאכה שעושה בידי דבר חרש ממש ומוציא בלי למעשהו ועל כן הוא בבחינת מסירת נפש ממש ועל כן צריך לתת שכרו ביומו להשיב לו נפשו ביומו וזמנו כנ"ל:

^ט הכונה למדרש נעלם בזוהר פירשת חיי שרה ועיי' שבוטנה לפסוק ואהבת את ה' א בכל לבבך ובכל נפשך.

טז וזהו חיי שרה מדרש נעלם דף קכד: – אָמַר רבי שלום בר מניומי, אין לך כל צדיק וצדיק מאותם העוסקים בתורה, שאין לו מאתים עולמות וכסופין פי' מאתים אורות נעלמים והשגות שאליו כסף וחשק כל ימי חייו, וכל זה בשביל התורה שלמד בעולם הזה, הדא הוא דכתיב ומאתים לנוטרים את פרוי, ועוד יהיה שכרו ומאתים אורות נעלמים על שמוסרים עצמם בכל יום כאילו נהרגו על קדושת שמו (סי' אורח"ל והלאה) ואימתי בהאי פסוקא כשואמרים פסוק זה דכתיב ואהבת את ה' וגו' ובכל נפשך כמו שאחז"ל (מכות נ"ג ע"ב) ובכל נפשך, אפילו הוא נוטל את נפשו, ותאנא כל אדם המכין לבו בהאי פסוקא ולמדנו כל אדם המכין לבו בפסוק זה למסור נפשו על קדושת שמו, מעלה עליו הכתוב כאילו נהרג בכל יום עליו על קדושת שמו יחברך. הדא הוא דכתיב כי עליך הורגנו כל היום, אָמַר רב נחמן, כל המוסר נפשו בהאי פסוקא בפסוק ובכל נפשך, נוחל ארבע מאות עולמות לעולם הבא, אָמַר רב יוסף, והא תנן מאתים, אָמַר רב נחמן, מאתים על התורה שלמד בעולם הזה, ומאתים על שמוסר עצמו בכל יום על קדושת שמו בפסוק ואהבת וגו'. (משכ"ס)

גרסת זוהר הסולם אות סא – אָמַר ר' שלום בר מניומי, אין לך כל צדיק וצדיק מאותם העוסקים בתורה, שאין לו מאתים עולמות וכסופין בשביל התורה, הה"ד ומאתים לנוטרים את פרוי, ומאתים, על שמוסרים עצמם בכל יום, כאילו נהרגו על קדושת שמו, נצחו, בהאי פסוקא למסור נפשו על קדושת שמו, מעלה עליו הכתוב כאילו נהרג בכל יום עליו, הה"ד כי עליך הורגנו כל היום. אָמַר רב נחמן, כל המוסר נפשו בהאי פסוקא, נוחל ארבע מאות עולמות לעולם הבא. אָמַר רב יוסף, והא תנן מאתים. אָמַר רב נחמן מאתים על התורה, ומאתים על שמוסר עצמו בכל יום, על קדושת שמו. (עד כאן מדרש הנעלם)

^י תהלים נד כג. ועיין שיתת דין י' בחיי מוהר"ן תקצ ועלים לתרופה טו

י"ח תהילים פרק מד (כא) אָם שְׁכַחְנוּ שֵׁם אֱלֹהֵינוּ וְנִפְרַשׁ כִּפְיֵנו לֹאֵל אֶר: (כב) הֲלֹא אֱלֹהִים יִחְקֶר זֹאת כִּי הוּא יִדַע תַּעֲלֹמוֹת לֵב: (כג) כִּי עֲלִיךְ הִרְגֵנוּ כֹּל הַיּוֹם נִחְשָׁבְנוּ בְּצֵאן טְבַחָה:

מלבי"ם (כב) הלא אלהים יחקר זאת – שהוא יודע האמת מה שהיה בלבבנו, כי הוא יודע תעלומות לב – וגם הנסיון יעיד ע"ז, כי הלא (כג) עליך הורגנו כל היום – שגם האנוסים שהמירו דתם בעת השמד נהרגו אחר כך ונשמדו, שבחנו וחקרו אחריהם ונודע להם שהם שומרים דת ישראל בסתר, א"כ.

ועיין שיחות מוהר"ן – אות יב – אלו הרוצים להיות אנשים כשרים ולכנס בעבודת ה' ואזי יש להם בלובלים גדולים ומניעות גדולות ואינם יכולים לתת עצה לנפשם איך לעשות מחמת גדל הבלבולים והמניעות שיש להם וכל מה שרוצים לעשות בעבודת ה' קשה להם לעשות כראוי, דע שזה בעצמו שהם מתיגעים ולהוטים לעשות איזה עבודה או לקדש עצמו באיזה קדושה אף על פי שאינם יכולים לגמר כראוי. זה בעצמו שהם מתיגעים ולהוטים אחר זה הוא בחינת קרבנות בבחינת (תהלים מ"ד כג): "כי עליך הרגנו כל היום נחשבנו כצאן טבחה", ואיתא בתקונים שזה בחינת תפלה שהיא בחינת קרבנות. הינו כשרוצים להתפלל ואין מניחין אותו ומבלבלין אותו בכמה מיני בלבלולים והוא צריך לכמה יגיעות בשעת התפלה. ואזי אפילו אם אינו זוכה להתפלל כראוי, אף על פי כן היגיעה בעצמה שמיגע עצמו בכל כחו ומוסר נפשו להתפלל כראוי זה בעצמו הוא בחינת קרבנות בחינת "כי עליך הרגנו" וכו', וכמו כן בכל העבודות והקדושות שאדם רוצה לקדש עצמו אף על פי שאינו זוכה חס ושלום לקדש עצמו כראוי, אף על פי כן היגיעה בעצמה והיסורין והבלבלולים שיש לו מזה מחמת שרוצה וחפץ לקדש עצמו רק שאין מניחין אותו, זה בעצמו הוא בחינת קרבנות בחינת "כי עליך הרגנו כל היום נחשבנו כצאן טבחה": על כן על האדם לעשות את שלו תמיד, ליגע עצמו בעבודת ה' בכל מה שיוכל. ואת כל אשר תמצא ירך לעשות עשה, אף על פי שקשה עליו מאד ונדמה לו שאין מניחין אותו כלל ומרחיקין אותו מאד מאד ואינו זוכה לעשות כראוי שום דבר שבקדושה וכו'. אף על פי כן עליו לעשות מה שיוכל וה' הטוב בעיניו יעשה:

מאתים עולמות וכסופין בשביל התורה ומאתים על שמוסרים עצמם בכל יום כאילו נהרגו על קדושת שמו, וכו' כמ"ש עליך הורגנו כל היום. לא מבואר כיצד מוסר נפשו, אמנם יש גרסא בזוהר שהכוונה שמוסרים נפשם בפסוק ואהבת את ה' אלקיך (בכל נפשך). ונראה שרבו פירש שהכוונה למסירות נפש בתפילה, אמנם גם בקריאת שמע צריך מסירות נפש לא פחות מתפלה/כ"א. **כי צריך יגיעה גדולה ומלחמה גדולה עם המחשבות והבלבולים [כ"ב/כ"ג], ותחבולות לנוס ולברוח מהם וע"ז נאמר כי עליך הורגנו וכו'**

חיי מוהר"ן אות תקצ - (קמו) פעם אחת היה קובל איש אחד לפניו זכרוננו לברכה איך שקשה לו מאד להתפלל, כי המחשבות זרות מבלבלין אותו מאד. השיב לו רבנו זכרוננו לברכה מקבלין זאת לכפרת עון, (נעמט מען דאס אהן פאר אכפרת עון) וחיך קצת. וקצת היה נראה פגנתו בזה, כי הלא באמת אלו המחשבות הם בעצמם עוונות, ועל כן חיך קצת. אך אף על פי כן בודאי כל דבריו אמת וצדק, כי על כל פנים בזה שאין מהרהר אחריו יתברך חס ושלום, ויודע שבודאי השם יתברך רוצה לקרבו ולקבל תפלתו רק שעוונותיו גרמו לו כל אלו המחשבות הבאין לבלבלו, ויש לו צער מזה ובורח מהם בכל כחו, יכול להיות בודאי שזה בעצמו נחשב לו לכפרת עון, עד שאם היה זוכה להתנהג בזה בתמימות ובאמת פראוי (פי אי אפשר לבאר זאת בכתב) כבר היו עוונותיו נמחלין על ידי זה בעצמו, ואז ממילא היו מסתלקין ממנו כל המחשבות זרות. וכעין שאמרנו רבותינו זכרונם לברכה, העובר עברה ומתבייש בה מוחלין לו וכו' ועין בלקוטי תנינא סימן מ"ו ובהשיחות שמה שגלחמין עם המחשבות זרות בשעת התפלה להכניע אותם, או על כל פנים לברח מהם, הוא בחינת כי עליך הורגנו כל היום, בחינת מסירת נפש ובהינתן קרבנות וכו'. וכבר מבאר הרבה בדבריו זכרוננו לברכה מענינים אלו:

עלים לתרופה מכתב טו - ועל אודות צעקתך בכל אגרת ואגרת, אמרתי אשים לפי מחסום לבלי להשיבך עתה. אך מאהבתך לא יכלתי להתאפק ואשיבך מעט. מה שכתבת מע מוטשעט דיה וכו'. תדע מע מוטשעט איטליכען. מיה האט מען שוין זעהר פיעל גימוטשעט ומציקים לך וכו' תדע מציקים לכל אחד, ואותי גם כן מאד הרבה הטרידו מה שאינך יכול לשער: והאדם נברא בשביל שייגעו ויעמלו אותו ואם הוא יחתר ויתגבר נגדם. כי אדם לעמל יולד: אשרי מי שעומל ומתגעע ומצטער לברח מהרעיונים כי היגיעה בעצמה יקר בעיני השם יתברך בקרבנות. כי זהו בחינת כי עליך הורגנו כל היום נחשבנו כצאן טבחה. כמבאר בספריו הקדושים: וכבר ידעת וצריך אתה לחזור ולזכור זאת בכל יום ובכל עת שהמחשבה ביד האדם להטותה כרצונו וכו' ואי אפשר שיהיו שתי מחשבות בפעם אחת וכו'. ואם אף על פי כן בכל פעם בורחת המחשבה למקומות המטנפים וכו' צריכין לתפסה כמו סוס באפסר להשיבה למקומה: וגם מה שאמר (לקוטי מוהר"ן רל"ג) שלפעמים מניחין בכונה שינצחו החיות זה עם זה. החיות רעות עם החיות טהורות שהם המחשבות טובות ורעות וכו'. וכו'. ועוד הרבה כיוצא בזה שזכינו לקבל ממנו זכרוננו לברכה שכלם הם עצות והתחזקות מאד מאד. הכלל שצריכין להתגבר בכל כחו שיהיה המחשבה בידו. ומה שעושין עמו אל יסתכל על זה פלל. ועל פלם תזכר ותדע ותאמין בגדל כחו של הזקן דקדושה שאנו חוסים בו לנצח, וגם מה שאמר שהשם יתברך גדול מאד ואין יודעים כלל והפל מתהפך לטובה בכחו הגדול שממשיך חסדים נפלאים חדשים בכל עת. חסדי ה' בי לא תמנו וכו' חדשים לבקרים וכו' ובכל עת ובכל רגע חזק ויאמץ לך וקנה אל ה':

¹ לקוטים יקרים לנגיד סמטווערטיש אות לא ובש"ט עה"ת פרשת נח עמוד התפילה אות טא טב טג - יחשוב קודם התפלה שהוא מוכן למות באותה תפלה.

² **בעש"ט עה"ת פרשת נח** עמוד התפילה אות מא - יחשוב קודם התפילה שהוא מוכן למות באותה התפילה, מחמת גודל הכוונה, ויש מכוונים כל כך עד שפעמים בטבע היה יכול למות, בשתים או בשלש תיבות שאומר לפניו יתברך שמו, וכשיחשוב כך, יאמר בלבו למה לי איזה פנייה וגאווה, באותה תפילה, כיון שבדעתו אפילו למות אחר שתים או שלש תיבות, ובאמת הוא חסד גדול מה' יתברך, שנותן לו כח ומשלים התפילה והוא חי: (צוואת הריב"ש דף ד' ע"ב ודף ז' ע"א)

שם אות מב. זה חסד גדול מה' יתברך שאדם חי יתברך שמו, שלפי דרך הטבע היה לו למות מחמת שמפסיד כוחו, כי נתן כוחו בהתפילה, כל כך, מכח הכוונה הגדולה שהוא מכוון: (בריש ליקוטים יקרים, צוואת הריב"ש דף ד' ע"ב)

שם אות מג. בשם הבעל שם טוב ז"ל, שאמר שנס גדול הוא כשאדם חי אחר התפילה, שלא יצאה נשמתו מגודל הדביקות: (שפתי צדיקים פרשת בשלח

לקוטים יקרים למגיד ממעזריטש סימן - לא יחשוב קודם התפלה שהוא מוכן למות באותה התפלה מחמת הכוונה, ויש מכוונים כל כך עד שעל פי דרך הטבע היו יכולין למות בב' או בג' תיבות שאומר לפניו יתברך, וכשיחשוב כך ודאי יאמר בלבו למה לי איזה פניה וגאווה באותה תפלה, כיון שבדעתי אפילו למות אחר ב' וג' תיבות, ובאמת שהוא חסד גדול שהשי"ת נותן לו כח ומשלים התפלה והוא חי.

עוד שם סימן ב' - דע כי כל תיבה היא קומה שלימה, וצריך להיות כל כחו בה, כי אם לאו תהיה כמו מחוסר אבר. והו חסד גדול מהשי"ת שהאדם חי אחר התפלה, שלפי דרך הטבע היה לו למות מחמת שמפסיד כחו, כי נתן בתפלה כל כחו מכח הכוונה הגדולה שהוא מכוין בה.

³ **אמנם גם לגרסא** שהכוונה לפסוק ואהבת, יש לדון האם ק"ש יש לה דין תורה או דין תפלה. עיין מנחות צט: אמר רבי יוחנן משום ר"ש בן יוחי אפי' לא קרא אדם אלא קרית שמע שחרית וערבית קיים לא ימוש. ועיין שבת יא. שרשב"י במערה הפסיק תורתו רק לק"ש ולא לתפילה. ועי"ש תוס' מקשה משבת לג: דאייתא כי הוה מטי זמן תפלה לביש ומכסי ומצלי, ותירצו שמצלי הכוונה לק"ש. נמצא לפ"ז שאצל הצדיק ק"ש נחשב תפלה. ואצל המון עם תורה.

²² סליה הקדוש נסכת תמיד פרק נר נטוה אות י'. ועיין תורה טו אות ד'

²³ **ספר השל"ה הקדוש** - מסכת תמיד נר מצוה אות ו' והנה מציינו, רבותינו ז"ל אמרו (תענית ב א), 'זלעבדו בכל לבבכם' (דברים יא, יג) איזוהי עבודה שהיא בלב, הוי אומר זוהי תפלה. עוד בדברי חכמים, תפלה בלא פגנה כגוף בלא נשמה. ואלו השני דברים הם שני ענינים. הראשון, מה שקראו התפלה עבודה שבלב, זהו ענין המחשבה שאמרתי, שצריך האדם לעבד עבודה גדולה בלב, ולהיות גבור פארי להתעורר, שלא יעלה על מחשבתו שום מחשבת חוץ. ואם לא יוכל לפנות לבבו מהמחשבות בשעת התפלה, יבקש תחבולות ועצות, כגון, שישב - הבורא יתברך נצב נגדי, ומביט מוצא שפתי, ובוחר מחשבת לבי, ויחרד ויתמלא רתת וזיע. וכל ההמצאות שיוכל לעשות להתגבר להוציא המחשבה זרה ועשה. ואחר כך יהיה גבור בארי להפך, לחשב מחשבות באור המלות, וישפך שיחו ורוחו לפני מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא השומע תפלות, ויכול על כל היכלת. ובאמת לעשות כן, הוא עבודה גדולה, להכניע הקלפות הם הם המביאות ומפלות המחשבה. זהו פרושם של רבותינו ז"ל (תענית שם) שקראו התפלה עבודה בלב, כי היא עבודה גדולה עבודת הקדש:

תורה טו אות ד' - יש שני בחינות תורה: יש בחינת נגלה ובהינתן נסתר; אבל לבחינת נסתר אינו זוכה אלא לעתיד לבוא, אבל בזה העולם זוכה לבחינת נסתר על ידי תפלה במסירת נפש, ולתפלה זוכה על ידי תורה שבנגלה,

כמובא במדרש הנעלם הנ"ל, וכמבואר לעיל בסוף תורה פ' וכן מובא בשם הבעש"ט והמגיד תלמידו שצריך לגשת לתפלה בכוונה שמוכן למות מרוב המאמץ להתפלל בכוונה, **נמצא שהוא מסירת נפש, וכן כיוצא בזה כל עבודת ה' ראוי לעשות במסירות נפש כמו שלימד הבעש"ט את בנו/כ"ד** כשנראה לו אחר פטירתו, ושאל אותו איך עובדין את הבורא, ונדמה לו הר גבוה תחת השמים ואצלו עמק עמוק מאוד, ועמד על ראש ההר וזרק את עצמו לתוך העמק, ונתפרקו אבריו עד לפירורין, ואחר כך אמר לו כך עובדין את הבורא. ומסתמא כל אחד לפי כוחותיו בדורות קודמים היו מתענים הפסקות משבת לשבת ועושים גלגולי שלג וגליות, וכמעט יוצאת נשמתם בתפלה, והיום אפילו עצימת עינים ברחוב וכ"ש בבית נחשב מסירות נפש, והמלחמה במחשבות טמאות/כ"ו ואפילו לקום בבקר לתפלה בזמן, ולחשוב רק טוב על יהודי, ולימוד תורה וכ"ש מתוך דחק, ולקום חצות, ונסיעה לצדיק (בדלקמן). והתקרבות לצדיק אמיתי שרבים מלעיגים עליו, מה שבדור הקודם היה דבר פשוט כמבואר בימי שמואל על רבי שמואל הורוביץ זצ"ל, ובסיפורים על רבי ישראל אודעסער זצ"ל שמסרו את שמם לחרפה ובזיון במה שקראו לעצמם חסיד ברסלב, וכמבואר בתורה רס:

עתה יש לשאול כיון שאיש ישראל יכול בכל שעה לעשות מסירות נפש לכבודו ית', מדוע אינו עושה? הטעם לזה הוא בגלל מניעות שנדמה לו שהן גדולות כל כך שלא יכול להתגבר עליהן. וזה בא רבנו להפריך שה' הטוב הוא שעושה את המניעות ולעולם לא עושה מניעות שאין בכח האדם להתגבר עליהן (וראה תורה סו שכל המניעות הן כדי להגביר את החשק)/כ"ו. ועיקר המניעות הם במח במדמה שאינו מבורר ומטעה בדמיונות של שקר.

ודע שהמניעות שיש לכ"א לעבודת הבורא ית"ש כגון לנסוע להצדיק האמת וכיוצא, ולכ"א וא' נדמה לו שהמניעות שלו גדולים יותר משל חבירו, וקשה לעמוד בהם. מה שרבנו כאן מדבר על מהניעות לנסוע לצדיק אע"פ דלעיל לא הזכיר זאת אלא דיבר מתפלה וצדקה, נראה רוצה לרמוז שבאמת כל הכח להתגבר על המניעות ולמסור את הנפש, מקבלים מהצדיק, לכן עיקר המניעה בעבודת ה' היא לבו אלצדיק וגם כשבא אליו עדיין הלב עקום מקושיות וכו' כפי שיבאר בהמשך.

דע שלכ"א-שלבב אחד אין לו מניעות רק כפי כחו כפי מה שיכול לשאת ולעמוד בהם אם ירצה. כי כל המניעות הם מה' ית', שכל כוונתו רק להיטיב, כמבואר בתורה סו שהמניעה מגבירה את החשק וידוע שכפי גודל החשק כך ההנאה כשווכה להדבר שחשק בו.

ובאמת אין שום מניעה כי גם בהמניעה בעצמה משובש שם הש"י וכמבואר במ"א כ"ו (בסי' קטו)/כ"ו רבנו מבאר שם שהקב"ה אוהב משפט ואוהב ישראל, אבל אהבת ישראל גדולה יותר, על כן אע"פ

^{כ"ד} בספר בעש"ט עה"ת פרשת עקב בהערות מקור מים חיים - אות כא - בס' בית אהרן ברמזי פסח דצ"ב ע"ב וז"ל, סיפר המעשה מהבעל שם טוב הקדוש נבג"מ, שנראה לבנו אחר פטירתו, ושאל אותו איך עובדין את הבורא, ונדמה לו הר גבוה תחת השמים ואצלו עמק עמוק מאוד, ועמד על ראש ההר וזרק את עצמו לתוך העמק, ונתפרקו אבריו עד לפירורין, ואחר כך אמר לו כך עובדין את הבורא, עכ"ל:

^{כ"ה} תורה רלג - בשמ"תגברים על האדם מחשבות רעות ורהוריים, והוא מתחזק ומתגבר עליהם ומנצח אותם, יש להקדוש ברוך הוא תענוג גדול מזה. והוא יקר מאד בעיני השם יתברך, כמש"ל שיש אצל המלכים לפעמים ביומא דפגרא, הם מניחין פמה חיות שינצחו זה עם זה, והם עומדים ומסתכלים ויש להם תענוג גדול מן הנצחון, כמו כן המושבות הם באים מפיחית החיות (א). ומחשבות קדושות הם בחינת חיות טהורות, ומחשבות רעות הם בחינת חיות טמאות, ומנצחים בכונה מלמעלה שינצחו זה עם זה, ויש להקדוש ברוך הוא תענוג גדול בשאדם מתגבר על החיות טמאות ומנצח אותם:

^{כ"ו} וכידוע גם ההנאה מדבר הוא רק עד כמה שהיה נחשק וככל שרבו המניעות כן גודל החשק ועי"ז גם גדול התענוג כשווכה סוף סוף להשיגו. ראה בזה מאמר עמוק במכתב מאליהו (דסלר) ח"ג עמ' 180

^{כ"ז} נוסף בתקפא ובתשכ"ט הוסיף (בלקריא סי' קסח)

^{כ"ח} תורה קטו - ויעמד העם מרחק ומשה נגש אל הערפל אשר שם האלקים. כי מי שהוא הולך בגשמיית כל ימיו, ואחר כך נתלהב ורוצה לילך בדרך השם יתברך, אזי מדת הדין מקטרג עליו, ואינו מניח אותו לילך בדרך השם יתברך, ומזמין לו מניעה. והשם יתברך הפיץ חסד הוא (א). ומסתיר את עצמו כביכול בהמניעה הזאת (עין למטה). ומי שהוא בר דעת, הוא מסתכל בהמניעה, ומוצא שם הבורא ברוך הוא, כמו דאיטא בירושלמי (תענית פ"א): 'אם יאמר לך אדם היכן אלקיך תאמר לו בכרך גדול שבארים, שנאמר: "אלי קרא משעיר". ומי שאינו בר דעת, כשרואה המניעה חוזר תכף לאחוריו. ומניעה היא בחינת עין וערפל, כי עין וערפל הינו חשך, חשך הוא לשון מניעה, כמו שכתוב (בראשית כ"ב): "ולא חשכת". וזה פרוש הפסוק, ויעמד העם מרחק, כי כשרואין הערפל, הינו המניעה כנ"ל. עומדין מרחק, ומשה, שהוא בחינת דעת כל ישראל, נגש אל הערפל, אשר שם האלקים, הינו אל המניעה, שבה בעצמה נסתר השם יתברך: עוד שמענו בזה מפיו הקדוש, שהוסיף לכאר הענין הנ"ל, מה שהשם יתברך בעצמו מסתיר את עצמו בתוך המניעה כנ"ל. ואמר: כי השם יתברך אוהב משפט (ב). וגם הוא אוהב ישראל. אך אהבתו שהוא אוהב את ישראל, היא גדולה יותר מהאהבה שהוא אוהב את המשפט (ג). ועל כן בשמהמדת הדין מקטרג על מי שאינו ראוי להתקרב להשם יתברך, לבלתי להניחו לבגס לדרך החיים, להתקרב לצדיק האמת ולדרך האמת. והשם יתברך הוא אוהב משפט, על כן הוא יתברך מכרח כביכול להסכים להזמין לו מניעות למונעו מדרך החיים, כפי הראוי לו לפי מעשיו הרעים, על פי הדין והמשפט. כי הוא יתברך אינו יכול לרחות את הדין, כי הוא יתברך אוהב משפט כנ"ל: אך מאחר שבאמת הוא יתברך אוהב ישראל, ואותה האהבה של ישראל היא גדולה יותר מהאהבה של המשפט כנ"ל, מה עושה השם יתברך, כי הוא מכרח כביכול להסכים על המניעות למונעו מן האמת, מחמת הדין והמשפט שעליו, כי הוא אוהב משפט כנ"ל. אבל אף על פי כן באמת לאמתו רצונו וחסדו יתברך, שאף על פי כן יתקרב האדם אליו יתברך, כי הוא אוהב ישראל יותר מהמשפט כנ"ל. על כן, השם יתברך גותן רשות

שמצד המשפט והדין חייב לעשות מניעה, אבל מאהבת ישראל הוא מסתתר במניעה עצמה, לסייע לאדם להתגבר עליה, אבל זה בתנאי שהאדם לא ייבהל ממנה לפני שמגיע אליה, אלא יקיים בעצמו ומשה נגש אל הערפל, כי רק עי"ז יגלה כי שם האלקים. ועי"ש שהמניעה היא כמו ערפל שמרחוק נדמה לחומה שא"א לעבור, אבל באמת כנכנסים בתוכו רואים שהוא רק אדי מים ואינו חומה כלל אלא דמיון.

כך ביאר שם אבל כאן בתורה שלנו רבנו מבאר שהסיבה שאדם נופל לדמיון הזה היא שמעיקרא הוא ניגש לערפל עם מניעות המוח, שהם עקמימות הלב וקושיות שיש לו על הצדיק ועל ה', שגורמות לו שאין לו רצון חזק להתגבר על המניעה, וזו המניעה הגדולה ביותר. כי העיקר הוא הרצון החזק ע"י שמבין עד כמה כל הצלחתו תלויה בהתקרבות לצדיק. ולקמן יתבאר שבאמת הן שתי מניעות, שתחילה הלב עקום וחסר ברצון ואחרי שזוכה לישר את הלב ורוצה את הדבר, עדיין נשאר הדמיון שיש חומה שא"א לעבור אותה.

והמניעה הגדולה שבכל המניעות היא מניעת המוח [כ"ט] ל', דהיינו מה שמוחו ולבו חלוקים מהש"י או מהצדיק, שזה בחי' ערפל וענני המכסין על עיניו שנשאר גם כשכבר מגיעים אל התפלה או אל הצדיק, כי אפי' כשמשבר המניעות שיש לו לנסוע להצדיק האמת, ובא לשם, עכ"ז כשמוחו חלוק וקשה לו קשיות על הצדיק ויש לו עקמימות בלבו על הצדיק זאת המניעה מונעת אותו יותר מכל המניעות, (כמבואר בתורה יז שהכסיל נמצא אצל הצדיק שעל ידו אפשר לזכות ליראה ואהבה והוא לא רואה ולא מרגיש כלום כי הצדיק חשוך אצלו כמו עפרון שמערת המכפלה שהיא שער השמים היתה ברשותו, והוא מאס בה, כי לא ראה בה שום קדושה. ועיין תורה כ' שיש באר שממנה שואבים מימי ביאורי התורה ורק ע"י שבאים לשמוע תורה מהצדיק, יכול הצדיק ע"י ט' תיקונים להמשיך ממנה מימי ביאורי תורה שהם תירוצים על כל הקושיות שיש עליו)

וכן בתפלה שבתחילה יש לו כמה מניעות על התפילה דהיינו לבא ולהתחיל להתפלל ואח"כ כשעובר עליהם ובא להתפלל, אם בא להתפלל כשבלו עקום ופתלתול מהש"י, זאת המניעה גדולה מכולם כנ"ל כי בודאי אם היה יודע האדם ידיעה בלב שלם, שמלא כל הארץ כבודו' והקדוש ברוך הוא עומד בשעת התפלה, ושומע התפלה, ודאי היה מתפלל בהתלהבות גדול, והיה מדקדק מאד לכוון את דבריו/לכ"א, ובשביל שהאדם אינו יודע זאת ידיעה בלב שלם, בשביל זה אינו מתלהב כל כך, ואינו מדקדק כל כך. היינו בחי' לבי סחרחר (תהלים לח)/לכ"ב פירוש הלב מסובב, כי תרגמ"ג סביב הוא סחור סחור

להזמין לו מניעות, אבל הוא יתברך בעצמו מסתיר את עצמו בפיכול בתוך המניעות. ומי שהוא בר דעת, יכול למצוא את השם יתברך בתוך המניעות בעצמן. כי באמת אין שום מניעה בעולם כלל, כי בתקף המניעות בעצמן נסתהר השם יתברך, ועל ידי המניעות בעצמן דיקא יכולין להתקרב להשם יתברך, כי שם נסתהר הוא יתברך כנ"ל. והוא ומשה נגש אל הערפל, שהוא המניעה, כי שם האלקים כנ"ל:

²² עיין לק"ה ברב"ת ה"ד אות א' וזאתה המשול בו" פ' אם תרצה, שאפילו הפחות שבפחותים בעל כח גדול לעמד נגד יצרו וכו' מחמת שטות שאינו יודע טבחו

ל' לק"ה ברכת הריח ד' א' (עפי' תורה ח תנינא) - והכל בכח הצדיק האמת שיכול להתפלל תפלה בבחינת דין שהוא בעל כח גדול. שזאת התפלה היא עומדת להסטר אחרא בבית הבליעה שלה. שעל ידי זה מכרחת הסטר אחרא להוציא כל הקדושות שבלעה וכו' וכו' כנ"ל ואף על פי שזה הענין אין מי שיחגור מנינו לעמד במלחמה זאת כי אם הצדיק האמת הגדול במעלה מאד שהוא בעל כח גדול שהוא בטוח בכחו שלא תוכל הסטר אחרא לבלע אותו אדרבא, הוא יוציא על ידי תפלתו כל הקדושות מהסטר אחרא, כי תעמד בבית הבליעה שלה וכו' כנ"ל, אבל אף על פי כן בכח הצדיק האמתי נמצאת בחינה זאת גם בשאר בני האדם. והוא בחינת מה שאנו רואים פמה אנשים שהם רשעים גדולים פמה שנים ועוברים עברות גדולות וחמורות רחמנא לאלן, ואחר כך נתעוררים בתשובה ונעשים בעלי תשובה גמורים, כמובא כמה מעשיות באלה בנמרא ומדרשים ושאר ספרים. וכמעשה דרבי אליעזר בן דורדיא ונתן ציציתא וכיצא באלה מעשיות הרבה מאד בכל דור ודור. ולכאורה תמוה הדבר מאד הלא עברה גוררת עברה וכל מה שעובר עברה יותר הוא נופל בידי הסטר אחרא יותר ומאין בא שלכסוף יתגבר נגד הסטר אחרא ויחזור בתשובה אף הוא על פי הנ"ל כי באמת בכל אחד מיישראל יש נשמה יקרה שיש לה כח גדול לעמד כנגד היצר הרע וחילותיו כי אם לא היה כח באדם לעמד כנגד היצר הרע לא היה הקדוש ברוך הוא נותן לו יצר הרע כזה, כי אין הקדוש ברוך הוא בא בטרוניא עם בריותיו וכמו שאמר רבנו זכרנו לברכה שאין מי שיהיה לו מניעות שלא יוכל לעמד בהם וכמו שכתוב, ואלוף תשוקתו ואתה תמשל בו. אם תרצה תתגבר עליו, עין שם בפרוש רש"י. על פן צריכין לדעת ולהאמין שבודאי כל אחד ואחד מיישראל אפלו הפחות שבפחותים הוא בעל כח גדול לעמד כנגד היצר הרע שלו. ועקר כל החטאים והתאוות שהאדם נלכד בהם חס ושלום, היא רק מחמת שטות שאינו יודע מכחו וכו', כמבאר בדברי רבנו זכרנו לברכה בנעימת החרוזים שלו הנדפסים בתחלת ספר ליקוטי מוהר"ן וזה לשונו, חזק ונתחזק ואל תהיה כפיל הגדול וכגמל וכו'. וכל זה מחמת שטות שאין יודע מכחו וכו'.

לא כמבואר בתורה סב אות ב' - כי צריך לעבד את ה' בשני יצרי, שיהיה היצר הרע כפוף ליצר טוב, כמאמר חכמינו, זכרונם לברכה (ברכות נ"ד): 'ואהבת וכו' בכל לבבך' בשני יצרי. שיהיה לבו שלם עם ה' אלקיו, שלא יהיה לו מחלוקת בין שני יצרי. הינו שלא יהיה לבו חלק עליו, בחינת (הושע י'): 'חלק לבם'. ובאמת אם היה יודע האדם ידיעה בלב שלם, שמלא כל הארץ כבודו' (ישעיהו ו) והקדוש ברוך הוא עומד בשעת התפלה, ושומע התפלה. ודאי היה מתפלל בהתלהבות גדול, והיה מדקדק מאד לכון את דבריו. ובשביל שהאדם אינו יודע זאת ידיעה בלב שלם, בשביל זה אינו מתלהב כל כך, ואינו מדקדק כל כך, וכל אחד לפי מעוט שכלו וידיעתו, כן התלהבותו ודקדוקו. והידיעה היא מהיצר הטוב שבלב, והסתרת הידיעה היא מהיצר הרע שבלב. והסתרת הידיעה, הן הן אפיקורסות וקשיות, שהיצר הרע מקשה את לבו לפל ברעה (משלי כ"ח):

לב תהילים פרק לח (י) אדני נגדך כל תאותי ואנחתי ממך לא נסתרה: (יא) לבי סחרחר עזבני כחי ואור עיני גם הם אין אתי:

²³ תתרו - תרגום

[לד']/לה. דהיינו שלבו מסובב ומוקף ומעוקם בעקמימיות וקשיות וכפירות על הש"י, דהיינו שבגלל קושיות שיש בלבו אמונתו חלשה ועל כן לבו מסובב ופונה מהש"י/לו למחשבות זרות בשעה שמתפלל, שזה בחי' הכתוב על בני ישראל במצרים [לז']/לח וימררו את חייהם בעבודה קשה וכו' ואיתא בתיקונים (תיקון יג ד' כח ע"א [לט']/מ) שבעבודה קשה הכוונה בקושיא וכו', דהיינו שהמצרים הכניסו כפירה בלב ישראל וקושיות על ה', שעזב אותם, והניח להם להשתעבד בהם כרצונם, היינו הקשיות על ה' ית' שלבו של אדם, שכיוון שניסה כמה פעמים להתפלל בכוונה ולא הצליח וביקש כמה פעמים מה' ית' לזכות לזה ולא נענה, נדמה לו שהמניעות שלו להתפלל בכוונה כראוי הן למעלה מכוחו, והן מניעות המח שהם המניעה הגדולה מכולם, ואזי צריך לצעוק לאביו שבשמים בקול חזק מעמקי הלב, מעמקי הלב באמת, ובעקשנות/מא והמשכיל המבין יש לו להתפלל כל ימיו, שיזכה פעם אחד כל ימי חייו, לדבר דבור אחד של אמת לפני ה' כראוי (תורה קיב), ואזי הש"י שומע קולו ופונה לצעקתו. ויכול להיות שמזה בעצמו יפול ויתבטל לגמרי כל הקשיות והמניעות הנ"ל, בשיחות הר"ן כתב להוסיף כאן – והעקר כי הצעקה בלבו בעצמה הוא בחינת אמונה, כי אף על פי שבאים עליו כפירות גדולות וקושיות עם כל זה מאחר שצועק על כל פנים בלבו בודאי עדין יש בו ניצוץ ונקודה מהאמונה הקדושה, כי אם חס ושלום לא היה בו עוד שום נקודה מהאמונה כלל לא היה צועק כלל. נמצא שהצעקה בעצמה הוא בחינת אמונה והבן זה. וגם על ידי הצעקה זוכין לאמונה הינו שהצעקה בעצמה הוא בחינת אמונה כנזכר לעיל רק שהאמונה הוא בקטנות גדול. ועל ידי הצעקה בעצמה יכול לזכות לאמונה הינו להעלות ולגדל את האמונה עד שיסתלקו הקושיות ממנו. ואפילו אם אינו זוכה לזה עדין אף על פי כן הצעקה בעצמה טוב מאד וכנזכר לעיל, (עד כאן הוספת מוהר"ן ת) ועכ"פ הש"י שומע קולו שזה ישועתו [מב].

וזה אותיות קשיא ר"ת שמע י"י קולי אקרא (תהלים כז/מג) שצריך רק לקרות לה' כשמתגבר עליו הקשיא והכפירה כי הצעקה בעצמה היא אמונה וע"י הצעקה גם מתחזקת האמונה כנ"ל.

ומעין זה שאמרנו, שעיקר המניעות הן מניעות המח, דהיינו שנדמה לאדם שהמניעות שלו הן למעלה מכוחו, ובאמת זה רק דמיון, זה מה שמספרים בשם הבעש"ט זצוק"ל [מז']/מה) משל שמלך א' כנ"ל.

¹⁰ אין הכוונה לתרגום על תהלים ת"ל אלא בכמה מקומות אחרים כגון בראשית כג יז ועוד ורבה

לה רד"ק – לבי סחרחר – ...ומי שיש לו צרות רבות מחשבותיו הולכות וסובבות אנה ואנה. ופירוש סחרחר, סביב, ותרגום סביב (בראשית כג, יז ובכ"מ), סחור סחור.

מצודות ציון (יא) סחרחר – ענין סובב כמו סחרו אל ארץ (ירמיה י"ד):

לכמבואר בתורה קח – והרהור עכו"ם שיק אצל כל אדם, הינו מה שמתחיל להתפלל בדבקות, או מתבודד את עצמו, ובאמצע התפלה או ההתבודדות נופל ממדרגתו, זהו בחינת הרהורי עכו"ם. כי כל הנפילות באין מחמת קלקול האמונה. וכשנתקלקל האמונה, נמצא מחויר פניו מהשם יתברך, כמו שכתוב (ישעיה א'): "נזורו אחור", והשם יתברך גם כן מסתיר פניו ממנו, נמצא הוא אחור באחור:

¹¹ * שנות א יד

לח שמות פרק א (יג) ויעבדו מצרים את בני ישראל בפרך: (יד) וימררו את חייהם בעבדה קשה בחמר ובלבנים ובכל עבדה בשדה את כל עבדכם אשר עבדו בפרך:

¹² בדפים שלנו דף כח:

מ תיקון יג דף כח: – ומפרש גם סוף הפסוק של ומכרו את חייהם בעבדה קשה היינו בקשיא שמתעוררות קושיות חזקות בלימוד ההלכה על ידי הקליפות, ועל ידי התלוצצים משכזים את כחם, בחמר היינו בקל וחמר שלפעמים ההלכה היא חלה, ולפעמים היא חמוכה וזו לרוב טורח רב להבינה, והכל מחמת שיערלל הם בגלות בין אומין דעלמא בין אומות העולם, להיינו בין הקליפות השולטות עליהם, והם הגורמות הקושי והמניעות בהלכה. (גל"ר ומפרש)

מא כי בודאי המניעות והכישלונות והזמן שעובר בחוסר הצלחה גורם ליאוש, לכן צריך לזה עקשנות רבה, כמבואר במעשה מבת מלך שהמשנה למלך היה עקשן גדול וכמה שדחו אותו הממונים על העופות ועל החיות ועל הרוחות שבכל העולם שבודאי אין בכל העולם הר של זהב ומבצר של מרגליות. ראה ששטות ספרו לפניך, אם תשמע, שוב לאחוריק, כי בודאי לא תמצא, כי איננו בעולם. והמשנה למלך התעקש והפציר מאד ואמר שבהכרח הוא בנמצא בודאי, אני יודע שישנו בודאי. וכו' ע"ש.

¹³ עיין שיחות הר"ן קטו טה שחסר כאן – והעיקר כי הצעקה בלבו בעצמה הוא בחי' אמונה וכו' ע"ש

מג תהילים פרק כז (ז) שמע ידוד קולי אקרא וְחַנְנִי וְעַנְנִי:

¹⁴ בעש"ט ע"ת פרשת וילך אות ה' ואת ו' ומקור טים חיים שם אות א' ואת ג' ובפרשת נח אות פג וספר דגל מתנה אפרים פרשת וילך ד"ה ואנכי. ושם על הפטרת פרשת כי תבוא. טל אורות ח"א פ"ח אות ד'. ועיין בעש"ט במת שם טוב (השם מוה"ר חב"י אות נא) שזה בסוד הדין קטצא דלבושיה נגיה

מז בעל שם טוב עה"ת פרשת וילך אות ה' – ואנכי הסתר אסתיר פני וגו'. והוא לכאורה תמיה גדולה, האיך אפשר שהקב"ה יסתיר פניו מישראל חלילה, ואיך יהיה להם חיות ותקומה חס ושלום, כי זה כל חיותם, אך דהנה (כ) המשל הוא למלך שעשה כמה מחיצות באחיות עינים לפני היכלו שלא יוכלו לכנוס אליו, ונסתתר שם, ועשה חומות ואש ונהרות, הכל באחיות עינים, לפני בניו, והנה מי שהיה חכם נתן לב לדבר, איך אפשר שאביו הרחמן לא יתרצה להראות פניו לבניו ידידיו, אין זה כי אם אחיות עינים, שהאב רוצה לנסות אם ישתדל הבן

הניח אוצר גדול במקום א' וסבב באחיזת עינים כמה וכמה חומות סביב האוצר וכשבאו בני אדם לאלו החומות נדמה להם שהם חומות ממש וקשה לשברם. וקצתם חזרו תיכף, וקצתם שברו חומה א' ובאו אל השני' ולא יכלו לשברה וקצתם שברו יותר ולא יכלו לשבור הנשארים, עד שבא הבן מלך שכיון שהיה מכיר את טוב לבו של אביו המלך אמר אני יודע שכל החומות הם רק באחיזת עינים ובאמת אין שום חומה כלל

לבוא אליו, ובאמת אין שום הסתרה, והנה מיד כשמסר נפשו לילך בנהר, נסתר אחיזת עינים ועבר בו, וכן בכל המחיצות, עד שבא להיכל המלך, ויש טפש שירא להתחיל לעבור המחיצות, ויש שעובר המים וחוזר מפני החומות ומפני האש, והנמשל ידוע: **והנה מי שמוסר נפשו ועובר בכל המחיצות, ודוחק עצמו עד שבא אל המלך, אז יבוא למעלה יותר גדול מקודם, וזהו אנכי ארד עמך (בראשית מ"ו, ד'), היינו כשתתן לב ותבין שאפילו בירידה יש גם כן אנכי היינו ההסתרה שנסתרת עצמי ממך הוא גם כן לטובתך, אז ואנכי אעלך גם עלה, היינו שתוכה למעלה יתירה וזהו גם עלה, והבין: וזהו ה' ההולך עמך תמיד הן בירידה והן בעלייה, אז לא ירפך ולא יעזובך, ותרגומו לא ישבקינך ולא ירחקינך, היינו אפילו כשנסתרת לפעמים, מכל מקום לא להרחיק ממך הוא כנ"ל, והוא שמרמוז כאן ואנכי הסתר, היינו כשתתן לב להבין שאנכי הוא בהסתרה וכו':** (דגל מחנה אפרים פרשת וילך)

מקור מים חיים – פרשת וילך הערה א – והגם שכאן לא הזכיר מפורש במשל זה שהוא מהבעש"ט ז"ל אבל בהפטרות תבוא כתב מפורש שהוא מן הבעל שם טוב זי"ע, והעתיקו שם באריכות גדול עיין שם, והעתיקו לשונו בפנים באות שאחר זה הוא אות ו'. ובספר בן פורת יוסף דף קכ"ו ע"ד הביא גם כן משל זה בקיצור וזה לשונו, משל למלך שרצה שיהיה לבנו תענוג מה שאין כן בדבר תמידי (עיין לעיל פרשת נח אות י' ושם בעמוד התפילה אות ק"ז) ועשה עשר חומות על פי אחיזת עינים וכו', ובן המלך סבר וכו', ואחר כך נודע לו שאין דבר רע כלל, עד כאן לשונו. וכבר העירותי לעיל פרשת יתרו בהגה ט' כי כנראה שעירבבו המדפיסים את ההעתקה מכתב היד, במה שהדפיסו דיבור זה יחד עם שאלת הפילוסוף בלי נקודות הפסק ביניהם כדי שיהיה נראה שהוא דיבור אחד, ובאמת הם דיבורים נפרדים לא קרב זה אל זה: (המשך דבריו שהם עוד גרסאות למשל הנ"ל מכמה ספרים ראה בהוספה בסוף התורה)

כתר שם טוב אות נא (מזהרין חב"ד) [דכתב בזהר (ח"ב רמ"ד) שערי היכלות התפלה זה למעלה מזה, ומלאכים מקבלי התפילות, (ושם ח"ב נח.) יש מלאך שקומתו ת"ק שנה וכו' יעו"ש.] ויש להבין, הא הש"י מלא כל הארץ כבודו, לית אתר פנוי מינייה (תיקון נו סוף דף צא), ובמקום שאדם ומתפלל שם כבודו ית' מצוי, וא"כ למה לי שיקובל התפלה ע"י המלאכים שילכו מהיכל להיכל וכו'. >וי"ל דהקב"ה עשה זה כדי שיראה לו לאדם שהוא רחוק, וישתדל להתקרב מאד, כמ"ש הבעש"ט ז"ל >ודשמעתי ממורי ולה"ה משל שאמר קודם תקיעת שופר, שהיה מלך א' חכם גדול ועשה באחיזת עינים חומות ומגדלים ושערים וצוה שילכו אצלו דרך השערים והמגדלים, וצוה לפזר בכל שער ושער אוצרות המלך, ויש שהלך עד שער א' >ולקח ממנו > וחזר, ויש כו', עד שבנו ידירו התאמץ מאד שילך >דוקא > אל אביו המלך, אז ראה שאין שום מחיצה מפסיק בינו לבין אביו כי הכל היה אחיזת עינים. והנמשל מובן ודפח"ח, >דהקב"ה מסתתר בכמה לבושיץ ומחיצות, ובידוע > וכן כתבתי במ"א ששמעתי ממורי ולה"ה כי בדיעת האדם שהש"י מלא כל הארץ כבודו וכל תנועה ומחשבה הכל ממנו יתברך, ואז בדיעה זו יתפרדו כל פועלי און וכו'. אסו כן כל המלאכים וכל ההיכלות הכל נברא ונעשה כביכול מעצמותו ית' כהדין קמצא דלבושיה מינייה וביה (בר"כ כא ה), >ואין שום מחיצה מבדיל בין האדם ובינו ית' בדיעה זאת, ועי"ז יתפרדו כל פועלי און > ובידיעה זאת יתפרדו כל פועלי און, שאין שום מחיצה ומסך מבדיל בין האדם ובינו ית' בדיעה זאת.

טל אורות (לרבי יעקב מאיר שפילמן) חלק ראשון פרק שמיני אות ד' – ...כמו שהיה אור א"ס קודם הצמצום במקום החלל הזה שבו הוא כל עמידת העולמות, כך הוא עכשיו בלי שום שינוי כלל. כי דוקא בהמשל שהמחיצות הם מכח אחר והמחיצות מפסיקים בפועל ממש בין הטס, משא"כ בכאן כל הכלים שהם הצמצום הוא מצד רצון אלקי המיוחד בעצמותו, כי אע"ג שהצמצום נתחדש לגמרי כי מתחילה לא היה צמצום כלל וכן כל השינויים הם בהצמצום ולפי מעשה התחוננים כך הוא הצמצום, מ"מ הלא גם זה הכח של הצמצום ספון וכמוס בא"ס כמש"ל שלא יש רצון חדש, וכן כל הויית הכלים תראה לקמן איך שניתהו כולם מהאור שנתקטן אשר היה ג"כ ספון וכמוס באור א"ס. וכל הצמצום הוא לגבי העלול ולא לגבי העילה (ובאילו תאמר שכל המחיצות נעשה באחיזת עינים ובאמת לא יש מחיצות כלל, כמשל הידוע של הבעש"ט הקדוש ז"ל), וכל הצמצום הוא לגבי הנאצלים ולפי השגתם וידיעתם נעלם הא"ס, אבל לגבי ידיעת הא"ס לפניו כחשיכה כאורה ולא יש הסתר וצמצום כלל (וכמו המשל צימצם של כל הפילפול בתיבות המשנה שכתבנו בפ"ג, שלגבי היודע הכל לא יש צמצום, רק למי שאינו יודע אינו משיג כלל רק שטחיות המשנה, והבין). וזאת היא הבחינה הרביעית שאין שינוי כלל לפניו, ולכן אפי' התואר 'נמצא' באמת אינו משותף בשם זה שום נמצא וזולת הבורא, דהא כל הנמצאים הם מחמת הצמצום והסתר והעלמת הא"ס אבל באמת לגבי ידיעתו אין צמצום והסתר כלל, וא"כ כולם כלא ואינם נמצאים כלל. ומה שאנו קוראים לכולם 'נמצאים' הוא רק בשיתוף השם, כי לפי בחינתם הם נמצאים ומרגישים החיות שבקרבם כל נמצא ונמצא לפי ערכו ובחינתו, אבל לגבי ידיעת הא"ס שלפניו אין צמצום, לפניו לא יש לא מעלה ולא מטה ולא שום חילוק בחינת כלל וכלל, רק הוא עשה שלהנמצאים יהיה חילוקי בחינות וכל הענינים לפי ידיעתם ושלא יתבטלו כי לפניהם יש צמצום, והבין מאוד כי הענין הוא דק מאוד, ולכן שם נמצא באמיתות הוא רק הבורא ית"ש, הוא שהנביא אומר 'וה' אלקים אמת'...

והלך לבטח עד שעבר על כולם. [א*] וכנ"ל בתורה קטו שהמניעות הן כמו מחיצה מערפל שרק מרחוק נדמה למחיצה אבל כשנכנס בתוך הערפל רואה שאינה מחיצה כלל. כי כל המניעות הן כדי להגביר את החשק וגודל החשק הוא הכנת הכלי לקבל בו את אור המלך ואוצרותיו/ו.¹

ומזה יבין המשכיל את הנמשל כי מאליו מובן שכל החומות של דמיון הנ"ל הן משל על כל המניעות וההסתות ופיתוים של היצה"ר שהם בחי' חומות של ערפל ודמיון שיש על התפלה ועל הצדיק שהם אוצר של יראת שמים [י"ז/י"ח] שבאמת אינם כלום. ורק ע"י שמתקרב לצדיק שהוא האוצר של יר"ש יכול לזכות להתפלל בדחילו ורחימו כראוי (כי יראה ואהבה מקבלים רק מהצדיק (כמבואר בתורה יז) אלא שהצדיק שבו תלוי כל עבודת ה', אע"פ שיש לו כח המושך, יש כנגדו כח המכריח שמונע להתקרב אליו, אבל באמת כל המניעות, בין כשהוא מתלבש בלבושים ובין שמתלבש בבני אדם המבלבלים, הם כמו ערפל שרק מרחוק נדמה לחומה, ומי שחוק רצונו לזכות לתפלה במסירות נפש מתגבר ברצון חזק במסירות נפש ועושה את שלו, ואזי מתברר שהן רק ערפל, אמנם גם כשמגיע לצדיק צריך לדעת שהערפל נמצא גם בעינים עצמן בבחי' עננין המכסין על עינין מלאות את גדולת הצדיק וקדושתו כמבואר גם בתורה יז.

והעיקר מה שצריך כדי להתגבר על כל המניעות הוא לב חזק ואמיץ ואז אין לו שום מניעה ובפרט המניעות בגשמיות כגון מחמת ממון או שמונע אותן ובני וחוננו או אביו ואמו וכו' וכיוצא, הם כולם בטילים ומבוטלים למי שלבו חזק ואמיץ להש"י. וגם אפי' גבורה של הגיבורים הוא לא מחוזק הגוף אלא הוא רק מחוזק ואומץ הלב [י"ח] שיש לו לב חזק ביותר שמעיו לרוץ בקשרי המלחמה כמובא בספרים [י"ז/י"ח] שצריך להיות גיבור כאר"י/י בעבודת ה', שאע"פ שיש חזקים ממנו כגון הפיל/ט, אבל אינם גבורים כמוהו, כי לבו אמיץ וחזק ולא מפחד כמותם :

¹ ראה אמנה בידיעה רוחנית את ז' ה'

² **ראה אמנה בידיעה רוחנית** לרבי אברהם בן נחמן טולטשינער - אות ז' ח' - וכל הנ"ל כלול בסוד מבצר המים, שנזכר בספמ"ע כמבואר בלק"ה ה' תולעים הל' ד' שהוא החלל הפנוי מהחכמה הנ"ל ואין ביכולת הדעת והחכמה לבוא בו זולת באחדות האמונה והחכמה מהעולה שמים ויורד בניגון ידיו לרפאות ולהקים לבתולת ישראל אשר נפלה וירדה במבוכותיו ודמיונותיו, כי הוא לבד כל תקוותינו ותוחלתינו לעד ולנצח להפך את הירידה לעליה. [אות ח'] אשר עוד מרחוק יש לבאר בכל הנ"ל על אודות המשל מאוצר המלך אשר סיבבו והקיפו בחומות אחיזת העינים (שמוכא בלק"ת סי' מ"ז) כי לכאורה יש להתפלא בהנמשל שבו להמלך מלכי המלכים יתברך שאין סוף לאוצרותיו, ולמה באמת סבב וכתיר ולא יחונן ויהנה לכל איש באוצר מיוחד אשר זה האדם המוגבל יהנה ויתענג מאיתו, והמלך יתברך הבלתי מוגבל לא חסר ויתחסר כלל. אבל באמת מבואר ומיושב הפליאה הזאת על פי הכלל אשר דיברנו בו כמה פעמים שבהעדר צמצומי החומות והכלים אין ביכולת לקבל כלל את האוצר הזה, והוא הוא עונג ועדן הניגון הנפלא הנ"ל אשר עין לא ראתה בסבת החומות המכירת הנ"ל, זולת בהשלמת תיקון ההסתרה שבשבירת כל המניעות (כמובן שם בס"י הנ"ל) והן הן חומות החלל הפנוי הנ"ל [ששם נתגלה הניגון הנ"ל כמובא בדה"ק במ"א (תורה טז)] שאעפ"י שלכאורה יהיו אחיזת עינים כנ"ל, אבל מעשה אלקים המה, יש ואין הנראים לעינינו באמת כשני הפכים בנושא אחד. וגם לפ"ז נראה מבואר שכל אשר לא ישבר מניעות החומות האלה, יורד הוא [במבוכות אחיזת עינים אשר] בהם זה לעומת זה [מרדיפת המלך אכזר] ונתעלף ונחלש שם מעוצם ריבוי האור שאין ביכולת לקבל כלל בהעדר תיקוני החומות האלה. וכל התיקון הוא מהנכנס ומגיע לאוצר [ומאמר] הסתום הזה דרך הקדושה, אשר גם בזה עולה ויורד בניגון ידו הנ"ל לרפא ולהפך לתיקונים גם להבת מלך הנ"ל אשר נפלה וירדה בעמק מצולות המבוכות שמקבלים משם כמובא במ"א (ראה חכמה ותבונה סימן כא)

³ חיי מזהרין רצד רצה

¹ **חיי מזהרין** - אות רצד (ד) שמעתי בשמו שאמר שאם היה רוצה לגלות ולהראות הנראה שלו לא היה יכולים לעמד ארבע אמות סמוך לביתו, אף הוא מעלים הנראה שלו בכונה. וגם אנכי שמעתי מפיו הקדוש שאמר אני אוצר של יראת שמים שקל מי שרוצה יכול לקבל מנני. ובאמת היה הנראה פחוש שקל שנתקרב אליו נתמלא תכף נראה גדולה ועצומה, ונתלהב מאד לעבודת השם יתברך אשר לא נראה קזאת. וגם עכשו עדין נראתו הגדולה גנוזה בספריו הקדושים, וכל מי שעוסק בהם באמת ובתמימות בא עליו נראה גדולה ומתעורר מאד להשם יתברך פי כל דבריו כגדולי אש:

ושם אות רצה (ה) שמעתי בשמו שאמר אלו היינו רואין אוצר היינו רצים בודאי אליו והיינו חופרים ומלכלכים עצמנו ברפש וטיט בשביל לחתר אחריו ולמצאו. והלא אני אוצר של יראת שמים ומדוע לא יהיו להוטים ורצים אחריו לקבלו. ושאלו אותו איך אפשר לקבל והשיב עם הפה והלב צריכין לחתר ולבקש (מיטן פיסק און מיטן הארץ) בפיה ובלבבך לעשותו:

² הכונה לנאשקי מחוק הגוף ללא בו תלוי הכוונה זה שאמרו נכור כלמי לע"פ שיש חזקים ממנו אלא שהוא לא יכל מתקן אחד עיין ט"ז לוח סימן א' וזהו לזכור נכור הטובש את יצרו להיט הטובש את פחד לזכור כי היכל הוא כלל

³ * עיין לעיל תורה רטו ותורה מג תנינא ועיין טור א"ח סימן א'

¹ **תורה רמט** - עקר הגבורה בהלב, כי מי שלבו חזק ואינו מתירא משום אדם ומשום דבר, יכול לעשות גבורות נוראות ולכבש המלחמות על ידי חזק ותקף לבו שאינו מתירא ורץ לתוך תקף המלחמה, וזה בחינת (אבות פרק ד): 'איהו גבור הכובש את יצרו', וזה בחינת גבורות שמשון שנאמר בו (שופטים י"ג): 'ותחל ריח ה' לפעמו במחנה דן בין צרעה ובין אשמתאל', שבאותן המקומות צלחה עליו ריח ה'. ולבש גבורה, דהיינו שבא לו חזק ותקף גבורה בלב, ועל ידי זה עשה גבורות נוראות:

תורה מג תנינא - על ידי חלישות הלב נופלים פחדים עליו. פי הגבור אין לו שום פחד, ועקר הגבורה הוא בלב. דהיינו מי שלבו חזק, אינו מתירא משום דבר, ורץ לתוך קשרי המלחמה, ומתגבר על ידי חזק ואמיץ לבו. וכן להפך, רפי לבב הם מתפחדים. וזה שקתוב (דברים כ): 'איש תירא ורף הלבב', פרש רש"י: 'תירא וכו', פי על ידי רף לבב, על ידי זה הוא מתירא, פנ"ל:

צ"ע לכאורה המבואר כאן קצת סותר את מה שחזר וביאר לעיל שעיקר המניעות הן מניעות המח וציין על זה את תורה קטו ואת המשל של הבעש"ט, שמניעות המח הן דמיון שנדמה לו שיש מניעה ובאמת היא רק מחיצת ערפל שאינה מחיצה כלל. ואילו כאן מבאר שהמניעות הן בלב, כי אין לו לב חזק ואמיץ. ולכאורה נראה שרבנו בתורה זו רוצה לומר שבאמת הן עניין אחד שבגלל המניעות המח אין לו לב אמיץ. אבל צ"ע כי לכאורה הן שתי מניעות וגם צריך לזה שתי עצות. ושתייהן לכאורה נמצאות כאן, כי מצד אחד אומר שהעצה היא לצעוק לה' שזה בעצמו תיקון האמונה שחסר לו, ומאידך אומר שצריך לב אמיץ להיכנס לתוך המלחמה, וכנ"ל שאמר ומשה נגש אל הערפל, דהיינו שרק ע"י שבלב אמיץ נכנסים לתוך המניעה אזי מתגלה שאינה כלום. ואפשר בקצת דוחק לבאר כוונתו שהעצקה בתפילה היא בעצמה גם בחי' של להיכנס בלב אמיץ לתוך קשרי המלחמה שבתפילה. אבל יותר נראה לי הן שתי עצות, אחת לצעוק לה', והשניה אדרבה לא לצעוק, אלא להיכנס בלב אמיץ לתוך קשרי המלחמה של התפלה, וכמבואר בתורה קצח/ו שכשיש דינים אזי כשאדם צועק אומרים לו מה תצעק אלי? סע!! תכנס לתוך המניעה במסירות נפש, כי רק המסירות נפש תוכל לעורר את הסיעתא דשמיא שאתה צריך.

עד כאן ביאור חברותא לתורה מו תנינא

*

בעניין המשל של הבעש"ט

המשך המובא בבעש"ט עה"ת ובהערות המקור מים חיים שם

מקור מים חיים פרשת וילך המשך הערה א' ועוד שם בספר בן פורת יוסף בדרוש לשבת הגדול תקכ"ה, דף קי"א ע"א וזה לשונו, דשמעתי משל ממורי זלה"ה, משל שהיה מלך אחד שעשה כמה מחיצות וחומות זו לפנים מזו, על פי אחיזת עינים, שהיו מסבין את המלך, ובכל שערי החומות צוה לפור ממון, ויותר שהיה החומה לפנים, פיזרו הון יותר כדי לראות זריזות וחשק בני המדינה, איך כל אחד מתחזק ומזרו עצמו לבוא אל המלך, ויש שחזרו אחר שקבלו ממון בשערי המלך, ויש שחזרו בשער השני ויש בשלישי וכו', ומעט מזעיר שלא נכנס בלבם חשק הגשמי לאסוף הון, כי אם לבוא אל המלך, ואחר כמה טרחות שבאו אל המלך ראו שאין שום חומה ומחיצה, כי אם אחיזת עינים וכו', והנמשל מובן שהמלך הגדול הגבור והנורא מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא מסתתר בכמה מחיצות וחומות של ברזל, כמו שאמרו בש"ס (ברכות ל"ב ב) מיום שחרב בית המקדש וכו', והמחיצות הוא מחשבות זרות וביטול תורה ותפילה, כמו שכתוב בזוהר (עיי' ח"ג קכ"ג א) כי הטוב הגנוז מסבב אותו החושך והקליפות יעוין שם, אמנם אנשי דעת היודעים שכל מחיצות וחומות ברזל וכל לבושיין וכיסוין הוא עצם מעצמותו יתברך שמו, דלית אתר פנוי מיניה, אם כן אין זה ההסתרות אצלו, כמו שכתבתי במקום אחר (עיי' לעיל פרשת נח בעמוד התפילה אות קי"א) ביאור אלופינו מסובלים (תהלים קמ"ד, י"ד) כשיודע שאלופו של עולם הוא בכל מקום אזי סובל הכל וכו', יעוין שם ודברי פי חכם חן, עד כאן לשונו:

בעל שם טוב פרשת וילך אות ו' - שמעתי משל מאדוני אבי זקני זלה"ה, למלך (ז) שעשה מחיצות רבים באחיזת עינים זו לפנים מזו, וגם סיבב בין כותל לכותל נהרות וגם חיילות רבים מבוהלים, וגם דובים ואריות, ושאר חיות מבוהלים, בכדי שייראו מגשת אליו ולא כל הרוצה ליטול את השם יבוא ויטול, והמלך הוא נורא ומלכותו בכל משלה, ואור פני המלך מאיר בכל העולמות וכבודו מלא את הארץ, רק הכתלים והסובבים הם המסתירים את פני המלך, והוא באחיזת עינים, וכרוזים יוצאים כל מי שיבוא אל המלך יתן לו המלך עושר וכבוד ויהיה שר אצלו עומד בהיכלו, ומי הוא שאינו רוצה בזה,

טור אר"ח סימן א - יהודה בן תימא אומר הוי עז כנמר וקל כנשר ורץ כצבי וגבור כארי לעשות רצון אביך שבשמים פרט ארבע דברים בעבודת הבורא יתברך והתחיל בעז כנמר לפי שהוא כלל גדול בעבודת הבורא יתברך לפי שפעמים אדם חפץ לעשות מצוה ונמנע מלעשותה מפני בני אדם שמלעיגין עליו ועל כן הוזהר שתעזי פניך כנגד המלעיגין ואל תמנע מלעשות המצוה וכן א"ר יוחנן בן זכאי לתלמידיו יהי רצון שתהא מורא שמים עליהם כמורא בשר דם וכן הוא אומר לענין הבושה פעמים אדם מתבייש מפני האדם יותר ממה שיתבייש מפני הבורא יתברך על כן הוזהר שתעזי מצחך כנגד המלעיגים ולא תבוש וכן אמר דוד ע"ה ואדברה בעדותיך נגד מלכים ולא אבוש אף כי היה נרדף ובורח מן העו"ג היה מחזיק בתורתו ולומד אף כי היו מלעיגים עליו ואמר קל כנשר כנגד ראות העין ודמה אותו לנשר כי כאשר הנשר שט באויר כך הוא ראות העין לומר שתעצים עיניך מראות ברע כי היא תחלת העבירה שהעין רואה והלב חומד וכלי המעשה גומרין ואמר גבור כארי כנגד הלב כי הגבורה בעבודת הבורא יתברך היא בלב ואמר שתחזק לבך בעבודתו ואמר רץ כצבי כנגד הרגלים שרגליך לטוב ירצו וכן דוד המלך ע"ה היה מתפלל על שלשתם אלא ששינה הסדר ואמר הדריכני בנתיב מצותיך על הרגלים ואמר אח"כ הט לבי ואמר אח"כ העבר עיני מראות שוא והזכיר בלב הטיה ובעין העברה כי הלב הוא ברשותו להטותו בדרך הטובה או לרעה אף אחר שראה מעשה השוא על כן התפלל שיעזרני להטותו לדרך הטובה אבל ראות השוא אינו ברשותו כי אפשר שיפגע בו פתאום ויראנו לכן התפלל שיעביר עיניו מראות שוא ולא יזמניהו לפניו כלל לכן צריך האדם להתגבר כארי לעמוד בבקר לעבודת בוראו ואף אם ישיאנו יצרו בחורף לאמר איך תעמוד בבקר כי הקור גדול או ישיאנו בקיץ לאמר איך תעמוד ממתך ועדיין לא שבעת משנתך התגבר עליו לקום שתהא אתה מעורר השחר ולא יהא הוא מעירך כמו שאמר דוד ע"ה עורה כבודי עורה הנבל וכנור אעירה שחר אני מעיר השחר ואין השחר מעיר אותי.

^ח אבות פירק ה' משנה כ' - יהודה בן תימא אומר, הוי עז כנמר, וקל כנשר, ורץ כצבי, וגבור כארי לעשות רצון אביך שבשמים.

^ט הפיל הרבה יותר חזק מהאריה, אבל לא יודע מכותו, כמבואר בשירי שבתחילת הליקוטי מוהר"ן, חזק ונתחזק, ואל תהיה כפיל הגדול. וכגמל אפילו כשמשיכוו בחוטמו העכבר, לא יבעט בו. וכל זה מחמת שטות שאין יודע מכותו. אבל נפשי הפקחת וחזקה.

^י תורה קצח - פשאחד צועק להשם יתברך אומרים לו לטע, פמו שפכתוב (שמות י"ד): "מה תצעק אלי דבר אל בני ישראל ויסעו":

רק כשבא לחומה ראשונה ורואה כמה אורכה וגובהה, ושאר דברים המבהלים לבבות בני אדם נסוג לבבו אחור, ויש מהם שהולך כמה חומות זו לפנים מזו, ושם יש שרים נכבדים ממונים מאת המלך, מפוזרים ממון רב לבוא לפנים מן החומות, ולפעמים אחרי רואו שיש לו כל הון יקר וכביר מצאה ידו ואוצרות ממון, נסוג אחור, אף על פי שראה כבר שהלך כמה חומות ונהרות, ואין שם פגע רע ואין מים ואין חומה, מכל מקום אחר אשר כל חומה וחומה גבוהה ורחבה מראשונה ואיננה כדי להבהיל יותר שלא יקרב מי שירצה אל המלך, אבל לבן המלך אשר מעיו המו אל אביו, וגם רחמי אב על הבן, לקרב אותו לאור פניו, אשר באור פני מלך חיים נצחיים תמיד, ומאור פני המלך מי שזוכה לראותו את זיו פניו מבהיקים ומאירים בכל העולם, וממנו יגורו כל יושבי תבל ושוכני ארץ, כמו בפני המלך בעצמו ורשות בידו להמית ולהחיות, לאסור מלכיהם בזיקים ולפתוח ולהוציא אסירים חפשי בכח אור פני המלך, ובודאי בן המלך כח האב בבנו בחכמה, וכשבא לחומות ולהנהרות וחיילות ודובים וכל המבהילים ומסתירים את פני המלך, תמה עצמו למאוד, מה זה מלך רחמן כמותך כרחם אב על בנים, תסתיר עצמך בהסתרות כאלו, ואנה אני בא, וצועק אלי אלי למה עזבתני, ובכח לבבו הנשבר והבוהק לבוא אל אביו, מוסר עצמו ודחוק עצמו בכוחו, לדלג על החומות ונהרות, ומפזר כל הונו לחיילות הסובבים שמה, ובראות אביו געגועיו ומסירות נפשו, ושועותיו עלה באוני המלך, והסיר האחיות עינים הללו, וירא כי אין שם חומה ולא שום מסך מבדיל, רק ארץ מישור וגנות ופרדסים, והכלי עונג ומשרתי המלך עומדים בלבושי יקר, וכל מיני מזמרים עומדים, והמלך יושב על כסא מלכותו, והארץ האירה מכבודו, וירא ויפול על פניו ויאמר אהה אדוני המלך ומלכי מה זאת ומה זה אשר הסתרת פניך ממני, הסתרת פניך הייתי נבהל מחיילותיך ומחומותיך ושאר דברים המבהילים אותי, וכמעט אשר אבדתי, ויאמר המלך קום בני חביבי, ויושט לו שרביט הזהב אשר בידו ויחזקהו וילבישהו הודו ואורו ולבושו וכתרו נתן בראשו ואמר לו לא למענך ועליך עשיתי את כל זאת, רק למען נסותך ולדעת את אשר בלבבך, יראתך ואהבתך אלי, ועתה בני אהובי עבור בכל העולם, והנה מהודי נתתי עליך, ואורי על פניך מאירים, ולבושי תלביש, וכתר יתן בראשך למען דעת כל עמי הארץ כי בני אתה, והסתרות ופחדים, הכל אשר ראית, המה כדי שלא יקרבו אלי שונאיך, אשר אינם רוצים בטובתך והמגדילים עליך והמלשינים עליך, ואינם רוצים במלכותך, והמה רוצים לירש את מלכותך, כי יודעים הם כל זמן שאתה חי מלכותם לא יכון בידם, לכן אם יבוא לפני ילשינו עליך במעשים הנעורים אשר הלכת עמם ואחרי עצתם בבית המשתה, וכמעט היית בכל רע, לולא שמעת עד כה לעצתם הרעה להדיחך ממני, והם ישלטו במלכותי, ועתה בני אל תירא ואל תחת כי אורך אורי, ומלכותי אשר בכל משלה לך הוא, ולך ישתחוו כולם אחרי שובן אלי, ואחרי ראותי געגועך אלי, והם לא יבוא לפני לראות את אור פני, כי לא יוכלו, מפני גודל המחיצות והסובבים והפחדים המבהלים, וכטוב בעיניך תעשה בהם, כל גוי וממלכה אשר לא יעבדוך וצרת עד רדתה, והנמשל מובן: (דגל מחנה אפרים בהפטרת תבוא)

מקור מים חיים שם הערה ג' - ובספר בן פורת יוסף דף ע' ע"ג וזה לשונו, שמעתי ממורי זלה"ה משל שאמר קודם תקיעת שופר, שהיה מלך אחד חכם גדול ועשה באחיות עינים חומות ומגדלים ושערים, וצוה שילכו אצלו דרך השערים והמגדלים, וצוה לפזר בכל שער ושער אוצרות המלך, ויש שהלך עד שער אחד וחזר, ויש וכו', עד שבנו ידיו התאמץ מאוד שילך אל אביו המלך, אז ראה שאין שום מחיצה מפסיק בינו לבין אביו, כי הכל היה אחיות עינים, והנמשל מובן ודברי פי חכם חן, עד כאן לשונו:

והנה לעיל פרשת נח בעמוד התפילה בהגה פ"ג העתקתי מספר אוצר החיים פרשת נשא מצוה שס"ג דבריו הקדושים במשל זה ומליצה זו,

ועיין עוד באוצר החיים פרשת חוקת דף קמ"ג ע"ג שהעתיק גם כן ביחד המשל עם הנמשל, וזה לשונו, שמעתי ממורי משל קודם תקיעת שופר, מלך אחד עשה כמה מחיצות וחומות ברזל סביבו זה לפנים מזה, וגם חיילות רבות דובים ואריות, בכדי שייראו מגשת אליו, וכל מה שעוברין חומה אחת מפוזרין הרבה הון רב, מדריגות גדולות עצומות השגת רוח הקודש והשגת רוזי תורה, והכסיל סובר שדי לו בזה, ולמה לו למסור נפשו לעבור עוד חומות עצומות, אשר על כל חומה מינויים הרבה יותר מן הראשונה, ויש חזר בשני ויש שעמד בשלישי, אבל בן המלך ברא דמלכא קדישא מעיו המו אל אביו, ובן המלך כשרואה כמה חומות ומחיצות ונהרות ודובים וחיות רעות מסבבים המלך, אמר מה זה מלך רחמן תסתיר עצמך בהסתרות כאלה, וצועק ובוכה אלי אלי למה עזבתני, וכל ההון יקר משליך לארץ, כי כל הונו ורכושו הוא לראות פני המלך, וכשבא לפני אביו אמר מה זה אבי שהסתרת בכמה מחיצות של ברזל, מחשבות רעות ופניות, שכל אחד מחיצה של ברזל, מדוע דרך רשעים צלחה, כל עוד שמרשיע יותר מצליח יותר, ואביוני עמך דוים וסחופים יורדים, ובאמת מי שיש בו דעת יודע ורואה ה' הצדיק צדיק וישר הוא, הכל בהשגחה לטוב, ומאיר בהארה נפלאה לא יכילהו הרעיון, מתוק מדבש לדורשי יחודך בהרחבת הדעת, וכל היסורין שעוברין עליו טובים הם בהירים הם, כי לית אתר פנוי מיניה, ובידיעה זאת יתפרדו כל פועלי און, ואין שם מחיצה אלא הכל גנות ופרדסים, משוררים עומדים ומזמרים לפני המלך, וכשבא למדריגת אין אפר נשרפין כל מחיצות ברזל, ומה שהיה מטמא ומרחק טהורים מטהר טמאים, כעין תיקון עתיד, רישא דעשו, ראש פתנים אכזר, כמוס עמדי והבן, והכל מתוקן לסעודה, והאלילים כליל יחלוף והכל טוב וטהור, וגר זאב עם כבש, והבן סודות אלו שגיליתי לך ממך אלוקי ריב"ש זצ"ל, עד כאן לשונו:

ובספר נתיב מצותיך נתיב אמונה שביל ה' אות א' כתב וזה לשונו, עיין דגל וילך, שמעתי משל מאדוני אבי זקני מלך שעשה מחיצות רבות באחיות עינים זו לפנים מזו, ובין כל מחיצה נהרות וגם חיילות רבים מבוהלים, דובים ואריות ונחשים ועקרבים, בכדי שייראו מגשת אליו, ואור פני מלך מאיר בכל העולמות, וזיו ונועם הדרת כבודו מלא את כל הארץ, רק הכתלים והסובבים הם מסתרים את פני המלך והוא באחיות עינים וכתורים יוצאים מי הוא שיבוא אל המלך ויקבל את פניו ואור הדרת זיו כבודו, יתן לו המלך בתו ועושר וכבוד, ומי הוא שאינו רוצה בזה, רק כשבא לחומה ראשונה, ורואה כמה דברים מבהילים נסוג לבבו אחור, ויש מהם שהולך כמה חומות זו לפנים מזו, ובין כל חומה וחומה יש שרים רבים ממונים מאת המלך מפוזרים ממון רב למי שבא לפנים מן החומה, ולפעמים אחרי רואו שיש לו הון יקר שכבר מצאה ידו, ואוצרות

שכיות חמדה, עומד שם ומתעכב בזה, וכשמתגברין עליו הדברים המבהילים נסוג אחר, אף שבאמת הלך כמה חומות ונהרות ואין שם פגע רע, אין שם מים ואין שם חומה, מכל מקום אחר אשר כל חומה וחומה גבוהה ומאויים דלתיים ובריה, כדי להבהיל יותר, וכשרואה הדברים המבהילים נסוג אחר, אבל בן המלך אשר מעיו המו אל אביו, וגם רחמי האב עליו לאור באור פני מלך חיים, ומאור פני מלך מי שזוכה לטעום טעם אור מתיקות ידידות עריבות נועם זיו הדרו, פניו מבהיקים ומאירים, וכשבא לחומות המבהילים והמסתירים, בוכה ומתחנן אבי הרחמן, מלך רחמן כמותך תסתיר עצמך בהסתרות כאלו, ואני אנה אני בא, וצועק ובוכה, וכל העושר והכבוד שמפזרין מואס בהם, כי עיקר המייתו לזכות לקבל זיו ונועם הדרת אביו הרחמן, ובכח לבבו הנשבר לאלף שברים מהמכות של האימות והדברים המבהילים, מוסר עצמו בכח לדלג על החומות ונהרות ומפזר כל הונו עד שנעשה אין ממש, אלא בלתי לקבלת אור פני המלך לבדו, מאהבת המלך ומתשוקתו לשורשו לאביו הרחמן, וכשבא לפני אביו הסיר אביו אחיות עינים הללו, ואומר לו בני ראה מן סוף העולם ועד סופו, וירא כי אין שם לא מסך ולא חומה ולא נחשים ועקרבים רק ארץ מישור וגנות ופרדסים, ומשרתי המלך הם כולם, וכולם משוררים ומזמרים למלך הכבוד, ואין שם דבר רע כלל, והמלך יושב על כסאו והארץ האירה מכבודו, ומרוב שמחה נתבטל לגמרי, ובוכה אבי אב הרחמן האיך הסתרת פניך ואתה בעצמך היית שם אתי עמי בכל הצער ובכל הסתרות, ואז נותן לו המלך בתו, ומתנות רבות, ומושל בכל העולם וכל המסכים עוברים, כי אם מעט לפעמים לעתים רחוקים כשהמלך רוצה להעלותו, אבל לא מחיצות עבות ומבהילים כבראשונה, עד כאן לשונו:

ובספר נוצר חסד פרק ה' אות ז' כתב וזה לשונו, כמו שביאר מרן אלוקי הריב"ש זצ"ל, משל למלך שעשה לו מחיצות רבות סביביו, רוח רעש אש מתלקחת כותלים ונהרות דובים ואריות נחשים ועקרבים, וחומות ברזל סביב, והמלך נורא, ואור פניו מאיר בכל העולם וכבודו מלא עולם, רק החומות מסתירים אור פניו, וכרוזים יוצאים כל מי שיבוא לראות המלך יהיה שני למלך ויתן לו בתו לאשה, ומי הוא שאינו רוצה בזה, רק כשבא לחומה, רואה שהוא מאויים גדול ורחב, ונסוג אחר, ויש מהם שגברו על יצרים הרע והלכו חומה הראשונה וכן כמה חומות, ובין חומה לחומה יש שרים רבים מפזרים ממון ועושר הרבה, והוא כינוי למדריגות רבות רוח הקודש ושאר מדריגות לפעול ישועות על ישראל, ולפעמים שוטה זה אחר שמצאה ידו כל הון יקר, עומד במקומו בזה ואינו הולך לפני המלך, כי מחמת שכל חומה וחומה שהוא פנימי יותר הוא מאויים ביותר, כדי להבהיל יותר שלא יקרב מי שירצה אל המלך, אבל אוהב המלך באמת מניח כל זה, כי לבו חומה לראות פני המלך, ומסכן נפשו בכמה צרות ויסורים, ונכנס לפנים מן כל החומות, ואינו לוקח שוחד מדריגות ופעולות וישועות, כי כל זה כלא נחשב אצלו אלא לבוא באמת לפני המלך, וכשהוא בא לחומות ולנהרות וחיילות דובים נחשים ועקרבים המבהילים אותו, תמה עצמו מלך רחמן כמותך תסתיר פניך כל כך בהסתרות משונות כאלו, וצועק אלי אלי למה עזבתני, ואני מאמין בך והכל הוא כבודך, ומוסר נפשו ועובר כל אלו החומות והנחשים והעקרבים, והוסר הלבוש, ובא לפני המלך הרחמן ויפול על פניו בוכה ויאמר מה זה המלך הרחמן שהסתרת פניך ממני כל אותן הזמנים, והעמדת נגדך כל כך מסכים המסתירים אותך, מבהילים כל רואה אותם, וכמעט אשר אבדתי, ויאמר המלך ראה אוהבי לחוץ, וירא והנה אין שם חומה ולא מסך מבדיל, רק ארץ מישור גנות ופרדסים וכל מיני עונג, ומשרתי המלך עומדים בלבושי יקר וכל מיני כלי זמר והמלך יושב, והארץ האירה מכבודו, ואין שום דבר רע בעולם, רק ממש מלא כל הארץ מכבודו, וכל בחינות הרע והמסכים והנחשים, הכל באחיזות עינים, ואין שום מסך כלל, והמלך נתן לו בתו וכתר על ראש אוהבו, ונתן מהודו עליו, צדיק גזור והקב"ה מקיים הדיבור בעלמא כמו לרבי שמעון בן יוחאי, וכל המשל מובן מעצמו:

ובספר זוהר חי על זוה"ק פקודי דף רמ"ב והוא בדף רמ"ז ע"א כתב וזה לשונו, דע שיש ארבע עולמות אצילות בריאה יצירה עשיה בקדושה, חיים וקיימים באור אין סוף המחיה אותם בכל רגע, וקודם צריכין להקדים הקדמות מרן אור צח אור שבעת הימים הריב"ש בן שרה, כי הנה החושך יכסה ארץ, מלך נורא עשה סביביו מחיצות רבות ונהרות רבות וחיילות מובהלים וחיית זורקין אש ואבני קלע לבל יקרב למלך בנקל מאן דהוא, והמלך נורא, ומאתו ומאור פניו המאיר דרך המחיצות, חיים כל העולמות כל אחד לפי מה שהוא, אלא שהוא בהסתרה גדולה, וכל אחד לפי מעשיו כך חיותו ואורו, עד שמגודל המחיצות והסתרות פניו, נמצאו רשעים שאומרים מי רואנו ומי יודענו, ומכעיסים למלך, ועוברים על דבריו ביד רמה, והמלך הוא מלך עלוב ועניו, שומע ורואה ושותק, עד בא יום הדין והזמן להנקם מן עושי רשעה, וכרוזים יוצאים, יש מעט שקרובים אל המלך ושומעים, ויש שמרגישים בלב כרוזי המלך, מאן הוא דבעי למיחזי ביקרא דמלכא, ומאן הוא שרוצה לקבל מאור פני מלך בעצמו שפע רב ואור וחיית ושמחה מתוקים מנופת צוף, עושר וכבוד והון יקר, ויהיה מאוהבי המלך ושריו הגדולים, ומי הוא טפש שלא ירצה זה, ויש מי שאינו חושש לכבוד המלך אלא הכל לכבוד עצמו, אזי מתחיל לכנוס בחדרי המלך, וכשרואה דברים המבהילים ומחיצות נוראות נסוג אחר, והולך אחרי שרירות לבו הרע, עד שיבוא יום הנקמה לנקום ממנו נקמת עולם, ויש שלבו חומה אחרי המלך, ומתשוקת לבו מוסר את עצמו ודוחק ונכנס ועובר איזה מחיצות, ובין כל מחיצות יש שרים מפזרים הון יקר לפי כבוד הנכנסים, מדריגות גדולות והרחבה והשגה, ויש טפש שסובר שכבר יש אצלו כל הון יקר, ואינו רוצה למסור עצמו בטירחא לכנוס לפני ולפנים באמת לקבל הארת פני המלך, וכבודו ויקרו הרב לראות ולשמות, וכיון שכל חומה פנימית מאוימת ביותר ומבוהלת מאוד, נסוג אחר, ודי לו בזה שהשיג, וקדוש יקרא לו גם על זה, אבל ברא דמלכא מפזר כל זה ההון, ואינו לוקח לעצמו כלום, אבל לבו חומה אחרי אביו, וסובל יסורים מרים מן אותן מחיצות המבהילות ומן הנחשים שרפים מדברין עליו ומצערין אותו, ועושין אותו כעפר לדוש בפייהם וברום לבבם, עד שלולא ה' יתברך מאיר מאורו עליו בהסתרה, היה כבר נופל חלילה לבאר שחת, וכל זה שה' יתברך רואה שלבו שלם עם אלהיו לעשות רצון המלך באמת, עוזר לו ואינו מניחו ליפול כלל, ומקרב אותו כל כך באורו המתוק אור פני מלך חיים, אחר שסבל כמה יסורים ונסיונות וקיבל הכל בשמחה באהבת אביו המלך, עד שבא לפני המלך ורואה שם שהוא ממש אין לו שום שיווי נגד המלך, ואז משתעשע בגנוי המלך, ומוסר לו שרביטו של מלך להיות כמוהו ממש, להדמות אליו בכל דרכיו הישרים, ואז נופל לפני המלך בוכה ומתחנן מה זה מלך רחמן כמותך הסתרת עצמך כל כך ברוב מחיצות מבהילות, נחשים עקרבים מחיצות של אש ושלג ואבני הקלע, ואנה אני בא אצלך כשאצטרך לילך לדרכי הרגילה

עלי בהכרת, אז אומר לו המלך, בני חביבי פתח עיניך וראה, ורואה שאין שום מחיצה ולא שום מסך מבדיל, רק עבדי המלך עומדים ומשוררים שירה לפני אל רם, והמלך כל הארץ מאירין מאורו אור אין סוף, והכל אור וחיות ואין שום מונע, ואז יוצא ונכנס עייל ונפיק, זכאה מאן דעייל ונפיק (עיין לעיל פרשת לך אות י' ושם בהגה ט') ואין שום רע ולא קליפה, אמר אויב וגו' (שמות ט"ז, ט') חמשה אלפי"ן שגם שם גנוז אלופו של עולם (עיין לעיל בפרשת בשלח אות ט' י' י"א ולקמן בפרשתנו באות שאחר זה בפנים) וחוק ממנו הכל בטל ומבוטל אין בהם כת, והכל אחיזת עינים לנסות בהם הבריות ודי בזה, עד כאן לשונו:

ושם בזהר חי פרשת בראשית דף פ"ו ע"ב ששייך על הזוהר דף כ"ב ע"ב הביא גם כן ענין זה וזה לשונו, וכמו שאמר מרן משל קודם התקיעות מובא בספר דגל, מלך איום ונורא עשה מחיצות רבות מבוהלות, וחיות מבוהלים יסובבוהו, וכרוז יוצא כל מי שיבוא אל המלך יעשרנו המלך ואת בתו יתן לו, והכל רצין, אבל כשרואה אלו החומות ושאר דברים מבהילים נסוג אחור, ויש שכבר הולך כמה חומות בטורח גדול ואחר כך נסוג אחור שלא להתייגע, כי בין כל חומה שרי המלך מפזרין הון, והטפש לא יראה פני המלך כי אומר די לו בזה, אבל האוהב ובן המלך מוסר נפשו רק לקבל פני המלך באהבה, וכשבא לחומות המבהילים משבר לבו ואומר מה זה מלך רחמן הסתרת פניך כל כך בדברים מבהילים כל כך, ודוחק עצמו ומפזר כל הוננו, וכשבא לפני המלך בלב אין ונשבר, וירא בחוץ ואין חומה ואין הסתרה ואין שום דבר מונע מעבודת ה' יתברך למי שיודע שבכל הסתרות שם הוא ה' יתברך, ובכל תנועה אלופו של עולם, ידע שאין שום מחיצה ולא הסתרה, הכל משרתי המלך מברכים ומודים לשמו ומסייעין בסיוע גדול למי שרוצה באמת לדבק עצמו בה' יתברך בלב נכנע, וזהו ראו עתה כי אני אני הוא (דברים ל"ב, ל"ט), ואין שום חומה, הכל אני (עיין לעיל פרשת בראשית אות ט"ז ושם בהגה י"ד) בכל הסתרות ובכל השפעות האורות אני אני הוא ולא אחר, עד כאן לשונו: